

Inhoud

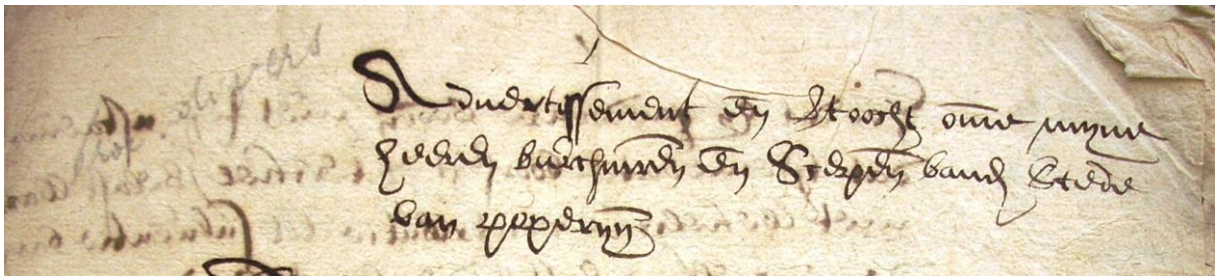
Jan Beyens klacht 10 januari 1586 – Het Bourgoingschen Schild 9 januari 1586 – De vroedvrouwen 11 januari 1586 – Hop 15 januari 1586 – Een rode koe gekocht 16 januari 1586 – Bier 16 januari 1586 – Regeling justicie 16 januari 1586 – De Gouden Pot 22 januari 1586 – Hoppe 22 januari 1586 – Hoppeland – 't Streckstraatje 4 februari 1586 – De brouwer eist zijn geld 5 februari 1586 – Huis op 't Vroonhof 7 februari 1586 – Francynken heeft schulden 8 februari 1586 - Jacques van Bruessele versus Adriaen van Overschelde 12 februari 1586 – Koop van een merrie 26 februari 1586 – Sint Jorisgilde 27 februari 1586 – Zelfgebakken brood in de herbergen 2 maart 1586 – Ballie op de Werfstraat 2 maart 1586 – Michel Christiaen versus Loys Moreel, Hopcontract 9 maart 1586 - Het wezengeld van de kinderen van Nicolas Melis 12 maart 1586 – Koopen leveringhe van hoppe 18 maart 1586 - SAP 395 - De Leenemolen 30 maart 1586 – Reglement op de akkerschade 18 april 1586 – Ommestellinghen 23 april 1586 – Ommestellingen 27 april 1586 – Het deellot van Hansken Metsu 10 mei 1586 - Eloy Moreel versus Mahieu Coemelck 20 mei 1585 – Pottestraatmolen 24 mei 1586 – Verkoop van de Patynemaekere 4 juni 1586 – Wezengeld Juli 1586 – De nieuwen meulen in de Oosthoek 15 juli 1586 – De schulden van Abraham Quetstrooy 18 juli 1586 – Pieter Everaert borg voor de stad 19 juli 1586 - Joris Visaige versus Jan Vande Broucke – Een hommelkwestie 9 augustus 1586 – Meebilck De oogst in het jaar 1586 2 augustus 1586 – Akkerschade 8 augustus 1586 – Materialen van huizen 16 augustus 1586 – Akkerschade 12 september 1586 – Huishuur en twee koeien 24 september 1586 – 't college van de wet 24 september 1586 – Hoppe 23 september 1586 – Condemnaties	1586
--	-------------

25 september 1586 – Boekweit verkocht te pandenmarkt 7 oktober 1586 – De wal ten Abeele – molen 17 oktober 1586 – 2 Merries 20 november 1586 – De Potterstraatmolen 20 november 1586 - Maillaert de Puudt versus Jan Ghyzelbrecht 21 november 1586 – Geld geleend 2 december 1586 – 't Bijsterveld 17 december 1586 - Christiaan Doom schrijft naar de koning 19 december 1586 – Wezengeld 22 december 1586 – Brouwer Keerne	
Stadsrekening 1586 – 1587 De wolven	

Jaar1586

Jan Beyens klacht – SAP 115 - Processen

Jan Beyens klacht zit in de bundel van het jaar 1586, maar ik heb niet juist kunnen achterhalen wanneer deze klacht ingediend is geworden. Vreemd is immers dat er ook een stuk van het jaar 1611 er in zit. Het betreft echter een situatie die betrekking heeft op de grote 'pillaige' van Poperinge.

Advertissement ende vertoocht omme myne heeren burchmeesters ende scepenen vanden stede van Poperinge

Alvooren mijne voornoemde heeren zy kennelic hoe dat **Jan Beyens**,
kuerbroeder dezer stede ende judicateur,
in voorleden tyde ten versoucke en neerstighe begheerte van ulieden voorsaten in wetten,
hem ghevoucht heeft ten dienste van mijn voornoemde heeren ende vanden generalen
ghemeente dezer stede annemende **t'ontfanckschip ende de collecte van drye vijfde
penninchen**
te weten vande jaren xvc lxxviiij, lxxix ende vanden jaere xvc ende tachtentich
te vergaderen vanden ghemeente voornoemd,
zo binnen tpoort als buuten ballyen der zelve stede
Ende becommende zijnen persone alleene hiermede den tijt van twee jaeren en meer,
zonder eenighe assistentie van nyemandt anders
In welcke exercitie, groote ende zwaer, hy met vuterlicke neersticheyt, extreme debvoiren
ghedaen, ter cause vande excessieve lasten daeghelicx presserende mijne heeren vanden wet,
al zoewel vande zijde van sijne majesteit als van weghe de staeten,
als danne oock regierende;
Zoe dat hy **gaederaere** voornoemd
niet jeghenstaende dat tghemeente voorseid sterckelic belast was met wekelicke contributie
tot subcentie van de excessive lasten der voornoemde stede,
heeft ghefurniert ende opgebrocht in handen vanden burchmeesters ende schepenen,
in claere pennynghen gheprecedeert vuyt de collecte van de voorseide vde pennynck
de somme van ontrent **vierendertich duisent ponden parisis**.
Ende alzo mijn heeren voorsaten tot het anveerden van tvoorseide groot last vande de
collecte van de voorseide vde pennynck qualick niemant consten vynden,
elck hem dus exucerende omme de difficulteyt van de zake,
willende als oock desen verthoondere
Zoo eyst nochtans gheschiet deur persuasie ende inductie vanden voornoemde heeren vande
wet -
up belofte van goeden loon by hemlieden te presteren vanden collecteur,

naemelick van **den twintichsten pennynck** ende meer naer goede consideratie van de voornoemde heeren,
dat den voornoemde Jan Beyens tvoorschreven last anghenomen heeft;
continuerende zijn debvoir ende dienst met ghetrauwe neersticheyt tot op den vjde – 6de - in oughst int jaer xvc ende tweentachtentich
op welcken dach, ziende hy verthoonder de groote **perturbatie** inden lande,
hebben zijne rekenynghe ghedobbeleert,
van de selve **vutrenise** ende zijne billietten vande betaelynghe in groote menichte al ghereet,
heeft die ghebrocht ende ghepresenteert in de schepencamere ter presentie vande burchmeesters **Kaerle De Schottere ende Loys van de Goesteene** metghaders meester **Jan Mazeman**, greffier,
latende aldaer deene vande rekenynghe ende de billietten vande betaelynghe in handen van mijnen voornoemde heeren.
Op den voornoemde dach de stede ende ghemeente berooft zijnde **vande soldaten van de prince van Parma**, heeft hem elck moeten **sauveren** ende zijn **refuge nemen**, daert yeghelick best gheleghen was.
Inden voughen dat de verthoonder benomen gheweist es de middele omme verghelt van zijne aerbeyt, van ‘t magistraet der voornoemde stede te verzoucken
maer alsoe huus ghekeert zijnde vuyt zijn refuge int jaer xvc lxxxv - 1585 –
heeft by requeste versocht betaelynghe emmers dat hem zoude moghen valideren ter goede rekenynghe omtrent hondert guldenen van zeker **yssuwe**,
die hy verhoonder moeste betaelen over **Christiaen Platevoet**, zijnen cousyn,
twelcke hem oock afgheslegghen es ende heeft moeten tghelt **furnieren** in de manieren dat hy tot nu toe gheen verghelt en heeft connen vercryghen,
niet jeghenstaende diversche supplicatien by requeste ande collegien vertoocht.

Cause waeromme hy verthoonder voornoemd,
gheoorsaect es tzelve mijnen heeren finalick dit voornoemde te houden ten fyne hemlieden ghelieve te considereren tot sulcx als recht ende redene verheescht,
te wetene tot satitsfactie ende betaelinghe van des verthoonders aerbeyt ende ghetrauwen dienst, zonder eenich voorder uytstel
Ofte int cas van weygherynghe,
zoo eyst dat hy verthoonder, myne voornoemde heeren, by desen heeft wel willen adverteren dat hy hem behelpen zal met middelen van justicie omme myne heeren daertoe te presseren, ten welcke fine hy heeft **coren** vanden Raede van Vlaenderen al ghereet by hem,
maer omme dies wille hy met respecte vande verweerdicheyt van tmagistraet hem wel soude willen verdraghen van sulcx te wercke te legghen
heeft mijne heeren zulx prealabel willen te kennen gheven op dat indien dattet mijne heeren belieft dese saecke int vriendelick zoude moghen ghemodereert zyn
Anderssins zal hy verthoonder ghedwonghen zyn te anveerden de middelen van justicie tzynen leetwesen, nary clamitat ante veum merris retenta laborum .

Perturbatie: De handeling of daad van het perturberen, het stichten van verwarring en onrust, inzonderheid de verstoring van de bestaande rust en orde

Vutrenise: of uiterenise, zal wel zoveel betekenen als ‘uitgave’.

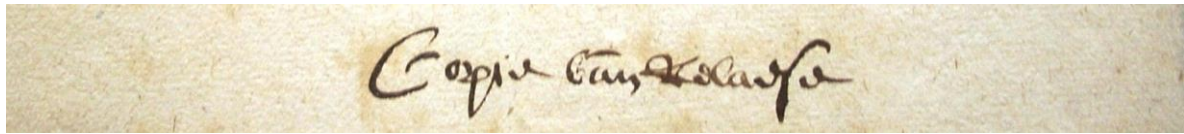
Sauveren: redden

Refuge nemen: zich in veiligheid brengen, refuge = vluchthuis

Yssuwe: Belasting op het verlaten van de gemeente

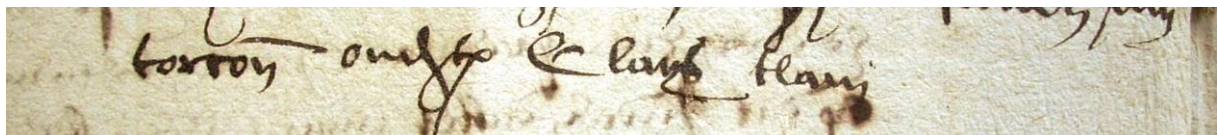
Furnieren: voorzien

Coren: keuren = hier in de betekenis van een schriftelijke klacht om deze voor de raad van Vlaanderen te brengen.

Copie van relaese

Op den **xxvj ste dach van maerte xvjc elfven** zo hebbe ick onderschreven ten versoucke ende begheerte van meester Jan Beyens, mijnen schoonbroeder dit voorschreven advertissement ofte vertoocht ghepresenteert ter vergaderynghe van baillu, burchmeesters, schepenen ende raden der stede van Poperinghe ende versocht dat myne heeren zoude believeen tgone voorschreven overlezen ende hemlieden advys op de marge van desen by vorme van replicque zouden believeen te scriven twelck zij niet en hebben ghedaen maer den greffier heeft my mondelynghe verclaerst ende gheseyt dat ick den voornoemde Beyens zoude zegghen dat mijn heren gheen wetenschap ter cause van dien en hebben ende dat by den voornoemde Beyens zoude toestaen, naerder inkennen te doene

In teecken dat dit warachtich es hebbe dit onderschreven ten daeghe als boven – my torconde ondertekend **Clays Tlam**

An eerweerde ende voorsienighe heeren mijne heeren burchmeesters ende schepenen metghaders de raeden vanden stede van Poperinghe

Vertoocht met behoorlicke reverentie ende onderdanich Jan Beyens, des heeren keurbroedere ende insetenen deser stede, hoe hy in voorleden tijden te meer stonden, an ulieden heeren voorsaten in wette, vertoocht heeft de debvoiren by hem ghedaen ten dienste van den ghemeenen oorboire deser voornoemde stede int innen ende ontfanghen van eene groote ende excessieve somme van pennynghen, gheprocedeert vande drye vyfde pennynck van de jaere xvc lxxviii 1578 - , lxxix – 1579 - ende lxxx – 1580 -

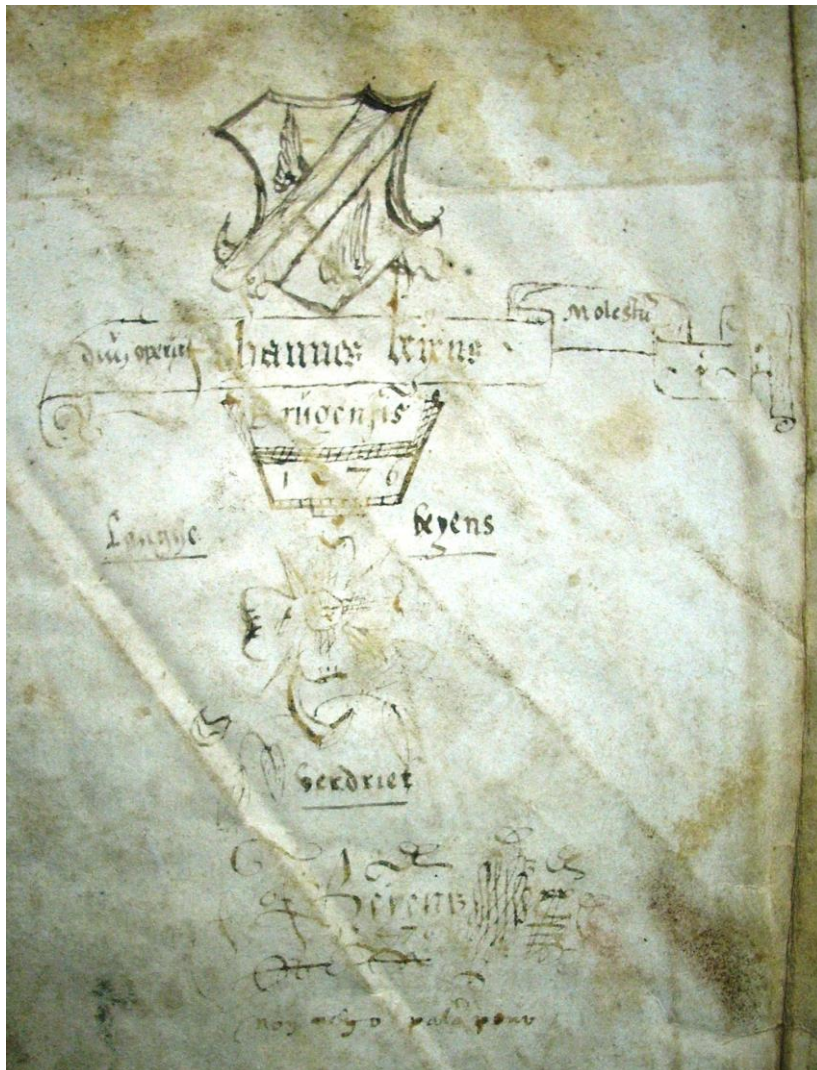
met verzouck van behoorlicke satisfactie ende vergheldynghe van zynen aerbeyt ende alsoo den zelve verthoonder tot deser tyt toe niet heeft konnen vercruyghen eenighen loon noch sallaris van zijne voorseide debvoiren, zo ist dat hy remonstrant hem andermael es addresserende an ulieden heeren, eerweerdicheyt, supplierende dat mijne voornoemde heeren, ghelieve den remonstrant te voorsien van behoorlycke satisfactie van zynen labeure ende ghetrauwen dienst, emmers ghelieve myne heeren hemlieden te vernederen, te comen in concurrentie met den voornoemde suppliant omme int vriendelicke dese zaake te modereren, dus hier werd hy remonstrant, ghedwonghen hem te voorsien van zulcken middelen als hem

hiertoe noodich werden, hopende dat mijne heeren dese saecke als aerbeytsloon zynde, niet en zullen alleen zoo verre comen,
bidde andermael dat mijne heeren hier omme ghelieven te handelen met goede discretie ende zullen wel doen.

Extraict vut register vande sententien ende ordonnantien ghegheven by burchmeesters ende schepenen van de stede van Poperinghe s'maendaechs

Den vjden augustue xvc twee ende tachtentich waren ghebracht by meester Jan Beyens als ontfangher van de vijfsten pennynck van de jaeren xvc achtentzeventich, neghenentzeventich ende tachtentich in modere vanden wet, billietten vande betaelynghe op zynen ontfanck, beloopende ter somme van twee en dertich duisent drie hondert veerthien ponden vijff schellinghen drie pennynghen ende die gheleyt waeren onder tbuffet,
present Kaerle De Schottere ende Loys van de Gosteene, burchmeesters
Onder stont gheschreven ghecollationeert jeghens de originele noticie ghesonden ten voorseyde register ende bevonden accorderende by my onderschreven Maseman

Bardereau vande rekenynghe van de vde penninck van de jaeren xvc lxxxvij, lxxix ende vanden jaere lxxx tich van de stede van heerlichede van Poperinghe

Eerst

Alle de quoyeren vanden vde pennynghen van buuten baillien, van binnen baillien metghaders vande elstlanden vande jaere xvc ende lxxvij bedraeghen volghende de calculaer vande tauxateurs tsonne xiiij m vc lxxvj pond iiij schele vij deniers paris

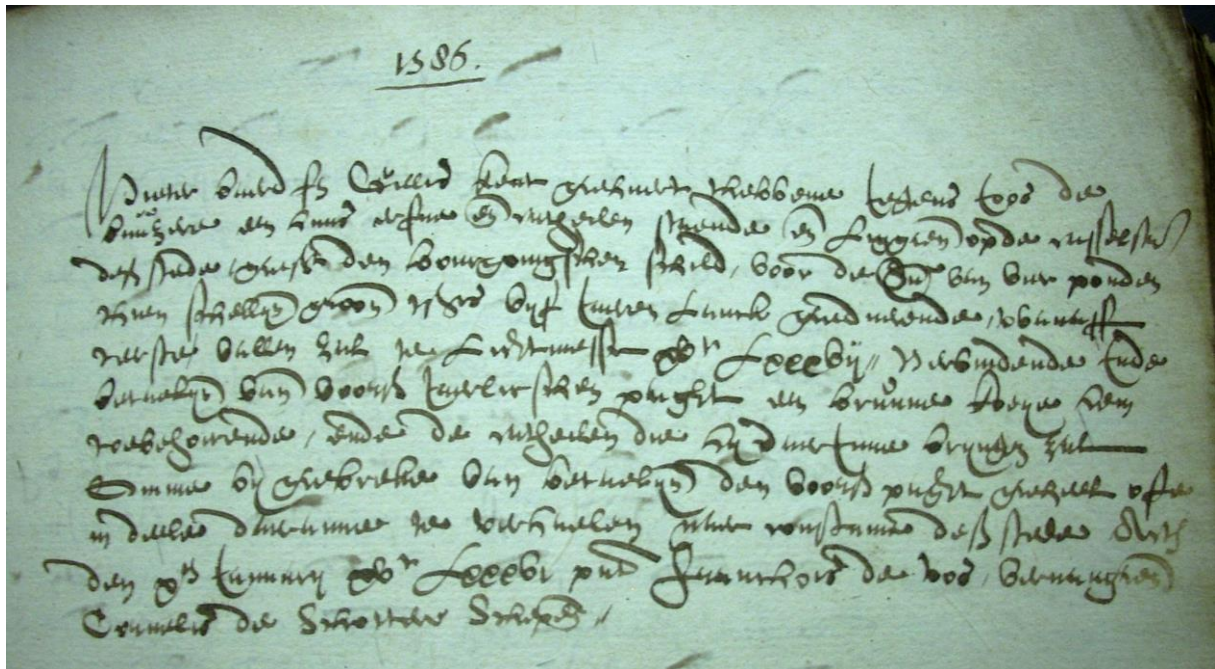
Jan Beyens tekende op de achterkant van een register zijn wapenschild en zijn naam met zijn kenspreuk: Langhe Verdriet

Burghmeesters ende schepenen vande stede van Poperinghe hebben iterativelick verboden, dat gheene vrouwen, huerlieden en vervoorderen kinderen tontfanghen, vut de gheboorte, noch en bestaen haerlieden vute gheven voor vroedevrouwen, dan de gonne daertoe gheadmitteert ofte naer desen tadmitteren byder wet ende ter arbitraire correctie,

lastende de zelve vroedevrouwen over te gheven de pasteuren alle de kinderen die zy zullen ontvanghen hebben binnen derden daeghe – naerden gheboorte op tverbandt van haerlieden eedt

Ende pene van correctie als boven

Ghepubliceert de ixde januari 1586

Pieter Baerd filius Gillis kent ghehuert thebbene

jeghens **Joos de Buuzere**

een huus, erfve ende catheilen staende ende liggheende op de **Casselstraat** deser stede,

ghenaempt den **Bourgoingschen Schild**

voor de somme van vier ponden thien schellinghen grooten tsjaers – vijf jaeren lanck gheduerende – wanaff teerste vallen zal ten lichtmesse xvcc lxxxvij –

verbindende inde betaelynghe vande voorschreven jaerlicschen paght een brunne koeye hem toebehoirende ende de catheilen die hij daerinne brynghen zal omme by ghebreke van betaelynghe den voorseide paght gheheel ofte in deele daerinne te verhaelen naer coustume deser stede

Actum den xste january xvc lxxxvj – present Franchois Devos vervanghende Cornelis de Schottere, schepenen

11 januari 1586 – Hop - SAP 331

Saterdaeghs den 11 januari 1586

Item de wedewe ende aeldynghen van **Jan Brandere** van pretense schuldt van coope ende leveringhe van hoppe

15 januari 1586 – Een rode koe gekocht - SAP 395 - Folio 131

Franchois Lebbe kent gecocht thebbene jeghens **Clays Borry** een roode koe ende die van hem ontfanghen thebben -

te betaelen met een achtendeel coorne te weke - Poperinghsche mate op vier stuuvers naer tbeste wannaff djste weke ende leveringhe gheschieden moet den eersten augusti eerstcommende ende al zoo voorts van weke te weke - eenen geheel ende volle jaer gheduerende ende verschynende den laetsten in hoymand xvc lxxxvij

ende indien de voornoemde debiteur in ghebreke waere van leveren weke voor weke - zoo voorseit es - wert de geheheel leveringhe al ghevallen –

daerinne verbindende alle zyn grond -

present ende toecommende

Actum den xvde january xvc lxxxvj

Present Pieter Everaerd ende Eloy Moreel - schepen

16 januari 1586 – Bier - SAP 331

Sdonderedaegs den xvj ste january 1586

Gheconsenteert **Bartholomeus Liebaerd op** te draeghen ter halle d’aeldinghen van Bouldwyn de Graeve, om pretensen schuld van leveringhe van biere

16 januari 1586 – Regeling justicie – Resoluties – SAP 468

Item es by tcollegie vande wet toeghelaeten, den bailly, ampman ende wetschepenen vander stede,

te doene haerlieden daegynghen, pandynghen, informatien ende ghelicke acten van justicie ter halle,

ten laste vande opgezetenen vande stede buuten baillen gheduerende desen periculeusen tydt, ende tot wederroupen

midts by hemlieden laetende weten de voorseide landtslieden by monde ofte in gheschrifte,

vande voorseide daeghynghe, pandynghen ofte informatien,

eer de zaecke van hemlieden zal roeren op trolle -

ten fyne zy hemlieden aldaer rmoghen verandtwoorden, ende naer versteken en worden

By verswynnenesse ofte faulte van kennesse op pene vande voorseide daeghinghe,

pandynghen, informatien ofte vaststellynghe gehouden tzyne van onweerde

Actum den xvjde janaury 1586

Nyet ghepubliceert

16 januari 1586 – De Gouden Pot - SAP 395 - Folio 131 – Renten

Janneken de weduwe van Jacob de Conynck - gheassisteert met **Bartholomeus Liebaerd** haeren bystaenden vooght - kendt ontfanghen thebbene te weezeghelde van **Pieter Rouvroye ende Augustyn de Baerdemaecker** als vooghden vande kinderen van **Pieter Melis** - de somme van vierenvyftigh ponden grooten vlaemsch – verloopende xl pond x schele parisis tsjaers - naer advenantie van de penninghe xvj - drie jaeren lanck ghedeurende naer cosutume – wanaff tjste jaer vallen ende verschynen zal den xvj january xvc lxxxvij ende alzo voorts - de voorseide drie jaeren achtervolghende - belovende de voorseide liij – 54 - pond grooten ende achtsestellen op te legghen thenee voornoemde drie jaeren - in handen vande voornoemde vooghden ofte hunlieden naercommers in vooghdie ofte daervoren te stellen goede ende suffisante hypotheque - voor andere naervolghende jaeren - ter optie ende contentemente vande zelve vooghden - daerinne verbindende alle de gronden van erfve ende andere inmeubele goedynghen by haer gheproffiteert van haere overleeden moedere - te wetene eerst tvde deel inde helft vande hofstede opden Overdam daer de voorseide moedere eertyds woonde - met ghelycke vde deel inde helft vanden woonhuuse - vaulte - poorte - pype ende ovencot aldaer - streckende achterwaerts totter beke - de noordzyde derfve vande stede - ghemeene met andere broeders ende zusters ende ghelast inde Overdamsche schuld den heere

Item vij vierendeel x roeden zaeylandts ligghende inden Haeghebaerthouck - de noordzyde Pieter van Sticchele - westende int waterloop - toosthende de kinderen van Jacob vande Raeme -

Item een ghemet xx roeden zaeylands inden Lyssenthocuk - doostzyde de beke -de westzyde de weduwe van Jan Makeblyde - tnoordhende de strate - tzuudhende int waterloop -

Item zeven vierendeel elslands inden Lyssenthouck - metter oostzyde ant elst van haere broeders ende zusters vande ijde bedde - de westzyde tlande van de heere van de Clyte -

Item vyf vierendeel preter x roeden **hommelhoff** ligghende opde Casselstraete **metten huuse ende keete** daerop staende ende alle de groene catheilen – van noorden de voornoemde straete - oost an thommelhoff van Gillis de Bergh - ghelast met dvutwysen vande deelloote -

Item twee lynnen preter xij roeden en half lands ter hofstede daer Christiaen Platevoet overleet - inden Hipshouck - inde middel van ij ghemeten lands daer thuus op staet – streckende met den oostzyde jeghens tland van Gheleyn Voghelen - tnoordhende telst van Jan Christiaen - de westzyde tland van Jan Wanten - ghelast de voorseide ij parceelen naer tvutwyzen van haeren deelloote ende in xxx schele parisis tsjaers losrente – den penninck xvj - ten proffyte van Gregorius Cloribus -

Item een verbrande hofstede ligghende opde Noordstraete ten houcke vnde Pottestraete - ghenaeamt den Gouden Pot - streckende achterwaerts totter erfve van Kaerle de Conynck - metter Westzyde an derfve van Jacob Roelens metgaders alle de materialen aldaer liggende op den grond vande voorseide hofstede metgaeders tstal ende alle de temmeraghe ter zelve hofstede – omme by ghebreke van oplegh ende betaelinghe vande voorseide capitale penninghen - crois ende belopen - zoo voorszeid es - de zelve geheel ofte in deele daeraen te verhaelen naer coustume - ende indien de voornoemde weduwe comparante de voorseide goedinghen ofte paertie van diere vercochte loopende de voorseide drie jaeren - zal dat moeten doen midts hebbende d'aggreatie vande voornoemde vooghden ofte haerlieden naercommers in vooghdie - midts dat de penninghen vandien zullen gheleyt zyn in handen van de selve vooghden tot voldoeninghe ende reboisement van de voorseide weezeghelde -

dat neen, zullen de zelve vooghdn mogen ontfangthen den jaerlicxschen pacht vande
voorseide goedinghen in betaelinghe vande voorseide jaerlicxsche verlopen
Actum den xvj de january xvc lxxxvj-
ter presentie van Clays Bamelaeere vervanghende Mahieu van Reninghe, schepen

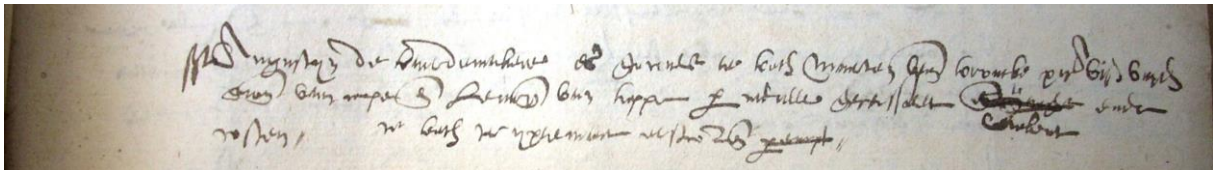
20 januari 1586 - De Nieuwe Markt - SAP 365 - Folio 289

Jacob vande Wale heift ghecocht teghens Alaerdt van Zoentene ende Jaecqyemyne zyn wyf
het xlv deel inde erfve end tvijde ende txvj inde cateylen vande huuse ende erfve daer de
cooper
presentelick woont staende upde **Nieuwe Marct** -
streckende van vooren ter zelve maert - achterwaert totten erfve van de Ghilde van Sint
Sebastiaen - de noortzyde derfve van meester Jooris van Houcke - de zuutzyde de weduwe
van Jacob Bastyn - emmers alzulck recht ende actie als de voornoemde Aleart van
tvoornoemde goet heift
ter cause van zyn huusvrauwe haer upghecommen by sucessie van wylen Andries Vutendaele
haer grootheere -
ende omme de somme van zes ponden grooten vlaemsch zuuwer ghelt -
te betaelen drie ponden grooten ghereet ende drie ponden grooten ten ougste eerstcommende -
omme de reste - v schele parisis voor een godspenninck - zes ponden parisis te lyfcoope -
alle ten laste vande blyvere
Ghehalmpt voortz over erve den xx ste january 1586

Grootheere = grootvader

22 januari 1586 – Hoppe - SAP 244

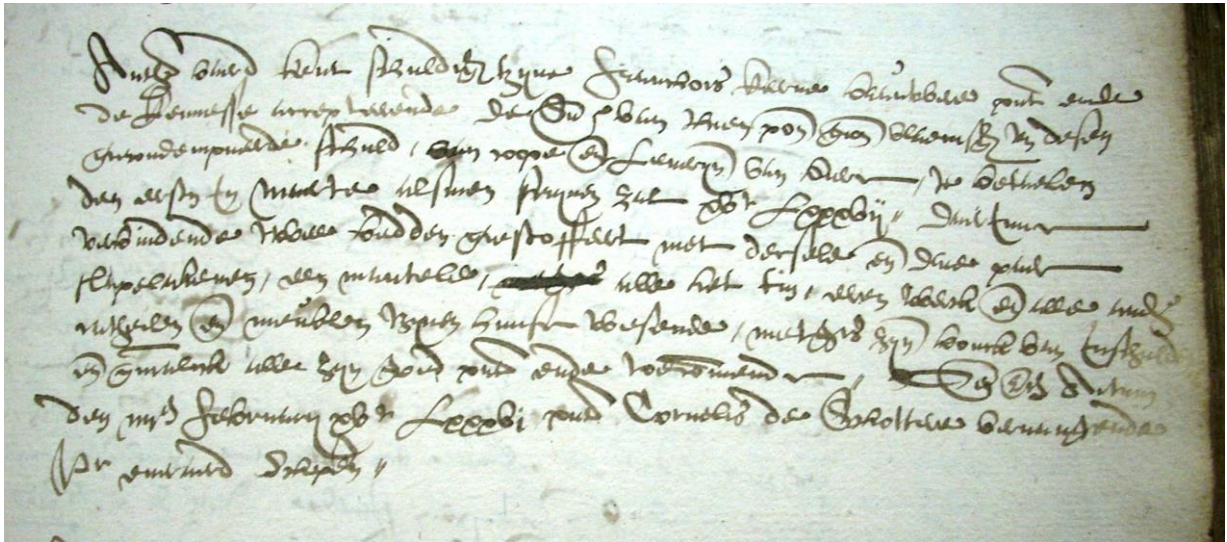
Augustyn de Baerdemaekere es ghecondempneert te bethaelen **Maerten vande Broucke** xij
pond vi schele viiij deniers grooten van coope ende leveringhe van hoppe – par cedulle
ghecasseert, ghekent ende kosten te bethaelen ter Ypermart eerstcommende.

22 januari 1586 – Hoppeland – 't Streckstraatje - SAP 331

Gheconsenteert **Gabriel van Thune**,
de vercoopynghe van een ghemet hoppeland begrepen in zynen letteren van verbande,
van de 1sten in Wedemaend 1584 – ten laste van **Jacob Deworm**,
ghedaen exequitoir den xvi stede deser maend,
metgaders daertoe een ander gemet hoppeland daerontrent ligghende jeghensover 't
Streckstraetken, d'oostzyde tgoed vande **Magdaeleene Caulchie**, van noorden an
thoppelandt van Dieryck Liebaerd, om daermede te behaelen betaelinghe van xvi pond
grooten ende kosten.

4 februari 1586 – De brouwer eist zijn geld – Renten – Folio 132

Anthonis Baerd kent schuldigh zijne

Franchois Keerne, brauwere – present ende de kennesse accepteerende,

de somme van thien ponden grooten vlaemsch in desen ghecondempneerde schuld van coope ende leverynghe van bier –

te betaelen den eersten maerte ales men schryven zal xvc lxxxvij –

daerinne verbindende twee bedden gestoffeert met decsele ende drie paer slaeplakenen, een mantele, alle het tin, eenen weck ende alle ander catheelen ende meublen tzijsen huuse wesende, metgaders zijn bouck van inschulden ende generalick alle zijn goed – present ende toecommende – over recht –

Actum den iijde february xvc lxxxvj – present Cornelis de Schottere, vervanghende Pieter Everaerd, schepen.

5 februari 1586 – Huis op 't Vroonhof - SAP 395 -

Augustyn vander Meersch filius Jans in huwelicke hebbende **Willemyne de weduwe van**

Jan Cattyn metghaders de zelve zyne huusvrauwe - beede in persone -

stellen ende verbinden ten proffyte van **Martha tkind vande voornoemde wylen Jan Cattyn** ende de voornoemde comparente - derfve ende materialen van de huuse - eersten ghecocht by **Gillis Coolen** -

ende naerdien beclacht by den voornoemde Jan Cattyn - jeghens Jan vande Wege staende ende ligghende op tVroonhoff binnen dese stede -

den noordzyde ende westhende derfve van wylen Jacob Tendarme - de zuudzyde erfve vande disch van Sinte Bertens daer Clays vande Maerle te wonen plach ende doostzyde tvoorseide Vroonhoff –

ghelast in renten ende verbanden als voor deser ende naer dvutwyzen vande erfbrief vande xvij january ende iij maerty xvc lxxx end dit in verzekerdhed van een deel van viijc ponden parisis ofe daerontrent weezeghelde -

de voornoemde weeze competerende byder dood van de voornoemde Jan Cattyn haeren vader ende onder de voornoemde comparanten gherekent -

ende by **Jacques Moeraerd ende Winnock Ryckewaerd** vooghden vande zelve weeze ofte andere toecommende - de voorseide weezepeninghen gheheel ofte in deele daeranne te verhaelen - des nood zynde -

Actum den v in sprockle xvc lxxxvj

Present Pieter Everaerd ende Cornelis de Schottere – schepen

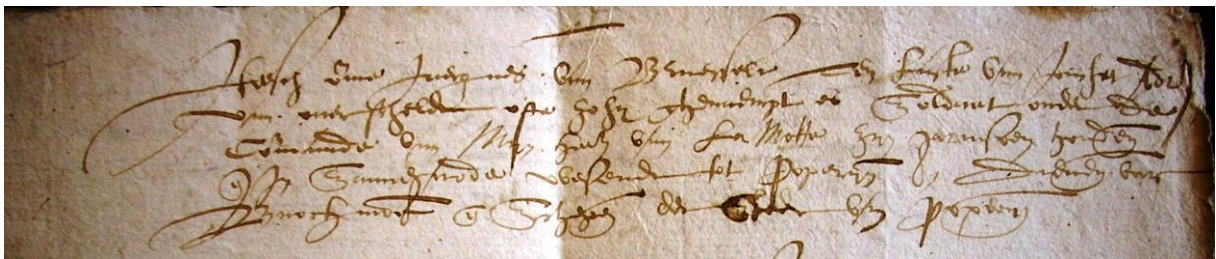
7 februari 1586 – Francynken heeft schulden - SAP 395 -

Francynken de weduwe van Jan de Berch kend schuldich tzyne **Hansken de zone van Gillis Baes** - present ende de kennesse accepteerende –
de somme van acht ponden grooten vlaemsch van gheleende gelde - te bethaelen ter liefve vande voornoemde crediteur -
de voornoemde weduwe ghassisteert met Jan Roens - daerinne verbindende vyf vierendeel zaylands ligghende inden Lyssenthouck -
westhende opde straete - toosthende int waterloop - de zuudzyde Andries Marcelis - de noordzyde daeldyngghen van Bernaerd Beuwaere
Item een gemet xxxij roeden zaylands inden Haghebaerthouck - twesthende telst van Steven Caenen - zuuwer goed ende onbelast
Item deen helft van ij ghemeten een lyne preter iij roen hofstede inden Peselhouck - onder de catheilen van wylen Clays Olime - de noordzyde langhes de Coppernollestraete - de zuudzyde tland van de kinderen van Gheleyn vande Walle -
ghelast in deene helft van xx schele parisis tsjaers den disch van Sinte Bertins -
ende voorts twee koeyen- deene rood ende dandere brune haer toebehoorende
Omme executie -
Actum den vij february 1586 -
Present Pieter Eeveraerd ende Cornelis de Schottere - schepen

8 februari 1586 - Jacques van Bruessele versus Adriaen van Overschelde – SAP 115 -
Processen nr. 20

We geven hier alle stukken van dit proces. Ze zijn vooral interessant om te zien hoe de gewone burgers onder de oorlogsomstandigheden konden lijden.

Camere, den vijjde februari 1586

Heesch omme **Jacques van Bruessele** ten laste van **Joncher Adriaen van Overschelde** ofte **Hosy** gheenaempt, es soldaet onder de commande van myne heere van **La Motte**, zyn garnisoen houdende ende is tot Poperinghe, dienende voor burchmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe

Alvooren omme myne heesch den oorspronck ende tverstandt vandesen te verclaeren, es warachtich dat desen heesch ter cause ende als ghetrouwet hebbende **Jaencken Wyts**, weduwe van **Frans Dupondt**, eensdeels by successie ende de reste by coope verdregghen heeft de hofstede met zeker vutlanden, die wylen toebehoorde **Caerle Hondscote**, ligghende inde prochie van Boeschepe ter plaetse gheenaempt ten **Abeele** onder de vierschare van Steenvoorde in Casselambacht.

Ende also binnen de zelven huuse noch in deesen waren huerlieden catheilen als coudsen, lyssen, laeden, tafels ende diversche ander meublen, metgaders een grote partye gloy ende

stroy inde schuere ter zelve plecke ende omme dat de voornoemde catheilen zouden bewaert blyven,

heeft desen heescher **Maye, de weduwe Henryck** geconsenteert te wonen int voornoemde huus

ende heeft gecocht twee coeybeesten, diese omme te vetten int gaers omme zyn provisie ende danof de voornoemde Maye laeten goyeren ende melcken thaeren profyte

ten respecte ende byzyen dat zoo de voornoemde zyne huusvrouwes cathelen, meublen ende de voornoemde coeybeesten bewaeren zoude van schaede ende griefv, ende dat alzo duer dien de voornoemde zyne goedynghen te appartente wezen zouden omme ten eersten ende goede pachter daerop te moghen ghecryghen ende verheessen.

De voornoemde Maye daer alzo paisyvelick ghewoont hebbende, de coeyen **ghegoyeert** ende ghemolcken tot ontrent Bamesse laetstleden, belieft desen voornoemde **joncher**

Adriaen hem te vervoorderen te commen ter plecke met eenigte thander suspecten ende van daer eene coeybeeste af ende wech te dryven

ende die te brynghen alhier te **Poperynghe** te behouden zynen huuse zonder eenighe redenen of recht daer an te toghen ofte pretenderen,

niet jeghenstaende dat nochtans tzelve was buuten de smete ende jurisdictie van die van Poperynghe ende huerlieden cuere.

Ende hoewel ten diverschen stonden an de voornoemde soldaet vertoocht es,

zo by blyden als met vriendelicke woorden de restitutie van de voornoemde coeybeeste, daer af hy refusant ende onghetreckt ghebleven es tot noch toe,

daer duere de heescher ghecoeseert es clachtich te vallen –

overmids dat de heescher verstaen heeft dat mynheere van La Motte onder wiens commande ende subjecte de verweerder staet voornoemde different vande coeybeeste refereert

toeghelaeten ende gheconsenteert heeft ulieden eerweerdige ende voorzienighe heeren, den heesch ende andwoord by partijen te hooren,

omme daer af by ulieden eerweerdighe heeren gheredoceert te werden, zo ghy bevynden zult te behooren.

Daeromme verzouct desen heescher den voornoemde verweerder gheordonneert wert te restitueren de voornoemde coeybeeste in questien gansch ende gaden,

te doen de heescher te betaelen van schaede ende intrest ten advenante van vier stuuvers sdaeghs tzydert bamesse laetstleden oft zo langhe hy de coeybeeste ghehadt heeft totten daeghe van de restitutie – emmers vuterlick ter ulieden discretie

ofte int cas van refuse

den heescher van de zelve coeybeeste eens te betaelen in gharantie hondert pond parisis,

Ende ten borghen van zijn ondeuchdelyck ende onbehoirlyck refus ghecondempneert te werden in alle de costen van den justicie ghedaen ende noch te doen.

Andwoorde van Adriaen van Overschelde met zijn medecomplycen, verweerders ten eenen

Jeghens **Jacques van Bruessele**, alzo hy procedeert heescher ter andere

Dienende hiervoor mijne heeren burchmeesters ende schepenen vande stede van Poperinghe

Alvooren es warachtich dat by de placcaeten van zyne majesteit den cryghslieden verboden es op lyffstraff gheene handelinghe ende communicatie te nemen met den viant, nochte hemlieden te vavoriseren met vyvers, logieren ende andere.

Vyvers = vivre (Fr.) = levensmiddelen

Nu es warachtich dat ontrent bamesse laetsleden, de viant zynen cours zeere ontrent den voorseide stede nemende als vanghende eenen pachter (wesende waele) binnen de prochie van Godwaersvelde (welcke zy naederhandt vermoort hebben) ende hemlieden vertreck nemende naer den Abeele alwaer alsdan wonachtich waren twee vrouwen met eenighe kyndren hebbende aldaer **alimentatie van vyvers** ghehadt.

Ende also tzelve een groote vreese was anbrynghende den reysenden man (zonderlynghe deghene ghaende in die quartieren) heeft de voornoemde verweerder gheoccasionneert *zich* te transporter ten huuse vande voornoemde vrouwen op hope van een viant aldaer te mogen bespringhen, welcke van daer vertrocken waeren vyndende claerlyck huerlieden nyeuwen gheslegghen wech.

De verweerdere alle voorseide merckende ende maer een vande voorseide vrouwen thuus vyndende die zieck te bedde lach met twee kyndren hebben die zelve toeghesproken haer

ondervraeghende waer den viant vertrocken was,

metghaders haer te kennen ghevende zy verweerdere, wel gehinformeert waren dat den viant aldaer was hebbende daghelickx zijn alimentatie twelcke de voorseide zieke vrouwe ghekent heeft.

Ende also de verweerdere aldaer ghevonden hebben twee coeyen hebbende eene mede gheleet, de voorseide vrouwe tzelve te kennen ghevende ende haer bevelende dat dander vrouwe haere medeghezelline, zoude commen ter voorseide stede omme haer te justificieren op den voorseide anzech ende kennesse de zelve medeleidende tot verzeckertheyd dat de zelve vrouwe ghedwonghen zoude wesen te compareren.

Dient voorts gheweten dat eenighe daeghen daernaer de vrouwe die absent was, ghecommen es met zeker man haer adresserende an den ampman der voorseide stede

ten fyne te hebben restitutie vande voorseyde coeye ende naer de zelve vrouwe byden ampman gheinterrogeert was,

heeft eindelynghe oick beleden dat den viant in haerlieden huus ghesecoureert hadde gheweest met vyvers ende terstont haer absenterende vut den voorseide stede, zonder haer meer te vertooghen.

Tvoorseide geconsidereert persisterende byden voorseide clachte, nemende conclusie tenderende de verweerdere ten fyne dat by ulieden heeren sentensie diffinitive en ordinaire recht ghelyck ghewyst ende verclaerst wort den heesscher in zynen telle quelle (*zoo en zoo*) beuselen, (*treuzelen – beuselmarkt : prullenmarkt*)

synen conclusien sverweerdere laste te zyne nyet ontfangelick hemlieden danaff absolveren, toelaeten de voornoemde verweerder tghebruuck en de jouissance van de voorseide coeye als huerlieden propre ende eyghen ghoedt

ende condempneerende voorts de heesscher in de costen vande vervolghe ter tauxatie met protestatie en biedende partie den eedt in conformatie

Jacques van Bruessele, heescher, repliqueerende by de frivole andwoorde ghedient by **Adriaen van Overschelde** met zynen complices, verweerders

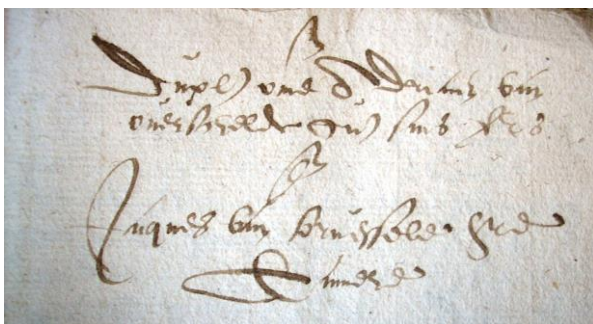
Alvooren den heesscher persisteert by tinhouden van zynen heessch, finen ende conclusien tzyne wel ontfanghelick, omme dies ulieden wille dat nyemant gheoorlooft en es tgoet van anderen te arresteeren ende af te halen zonder cause, redene oft eenich recht daeromtrent te connen betooghen, zo desen verweerder naer zyne conclusien hier ghedaen heeft nyet min userende van de costume ende ghewoonte van de crychslieden die quaet om laeten es zonderlinghe an zekereren singulier profyt twelcke nochtans in dese questien ende principalick int tcas subject cessen moet.

Ende al waert dat de voornoemde vrouwen de vyant gheadmonteert ende ghesustineert hadden, zoo den verweerder zecht, twelcke wy versumeren dat neen, tmach gheschiet zyn jeghens huerlieden danck ende wille.

Alzo zy ten diere stonden herwaerts ghecommen zyn in menich goet mans huus, tzyne grooten leetwesen ende indien dat zo geschiet wert deur de voornoemde vrouwen, daer deur correctie ghemeriteert hadde, nochtans en behoorde den verweerder met zijne conclusien ten goet vande heesscher nyet aenghetast, noch afghehaelt thebben, specialyck de voornoemde coeybeeste, die daer af gheen cause en was, zo oick den heescher ten dien respecte zijne coeybeeste daer nyet ghezonden, noch gheleyt gheeft, zo een yeghelick wel presumeeren mach

Nemaer zouden moghen de voornoemde vrouwen aenghetast hebben by apprehentie of accusatie aen den juge daer zy subject zyn die wel ghewet es omme elckeen te doen corrigeren zyn mesdaet omme also de voornoemde vrouwen ghecorrigeert gheweist thebben in exemple van anderen. Voorts zecht den heesscher dat byde placaten van zyne majesteit nyet bevonden, nocte verstaen en wert dat de mesdaet van eenen anderen ghecorrigeert wert metten goed van danderen ...

En zo besluit hij zijn argumentatie. Dan is het de beurt aan Adriaen van Overschelde om zijn argumentatie naar voren te brengen.

Duplicque omme Adriaen van Overschelde met zijn complices, verweerder jeghens Jaques de Bruessele also hy procedeert, heescher

Inde eerste; de verweerders persisteren by den inhouden van huerlieden andwoorde, fynen ende conclusien daerinne begrepen, zonder dat hemlieden eenichsins can prejudiceren t'poseerde van den 1ste artickel

van de heesschers replicque, ghemerct de coeye in augustus nyet affghehaelt en es gheweyst by soldaetsche costume (zo dheesscher zecht) maer tot een verzekerynghe dat de vrouwen de zelve coeye onderhoudende,

hemlieden zoude justificieren van alimentatie an die van Oosthende ghedaen ende daer zy hemlieden danaff gheeschsins en hebben kennen ontschuldigh zyn van comparitie ende justicifcatie ghebleven in ghebreke.

Ende also de heesscher voortcompt byden ijde – 2de - artickel van de voorseide replicque dat ghenomen de voorseide vrouwen de voorseide alimentatie ghedaen hadden dat tzelve zoude gheschiet zijn by fortse ende nyet by huerlieder wille ende dancke

es een zaeke die nyet te gheloven es ende onwarachtich,

ghemerct dat midts tzelve by heurlieden vryen wille nyet gheschiet en waere,

zonder ghehouden gheweist hebben ten minsten de zelve theurlieder huuse wezende ofte huerlieden vertreck van daer ghenomen hebbende den aght steden ofte prochien danaff de wete ghelaeten thebben,

zo oick byden placcate van zijne majesteit expresselick bevolen staet ende vuterlick

persisteerende byden inhouden van tzelve placcate

Voorts es oick nyemandt gheoorlooft oft toeghelaten eenighe ghoedynghen te **cloien**; oic bevindende in suspecte plaetsen

als es de gheene daer de voornoemde vrouwen woonende waeren

ende en zoude de woonste vande zelve vrouwen gheenschsins toeghelaten gheweist hebben van de viant ten waere zonderlinghe zy staet ende stant ende dat zij communicatie met den zelve viant hadden ende als waarmede zy daghelicx ghesustineert zijn ter groote schaede ende interest van de ghemeente

Cloien: *aan te slaan*

Eerweerde wyse ende voorsienighe heeren, wy gheven ons jonstelyck tuwaerts ulieden zendende hyer inne gheslooten toorcondtschap by ons ghehoort vut crachte van ulieden letteren requisitoire vercreghen ende ons ghepresenteert van weighen jacques de Bruxelles, heesscher

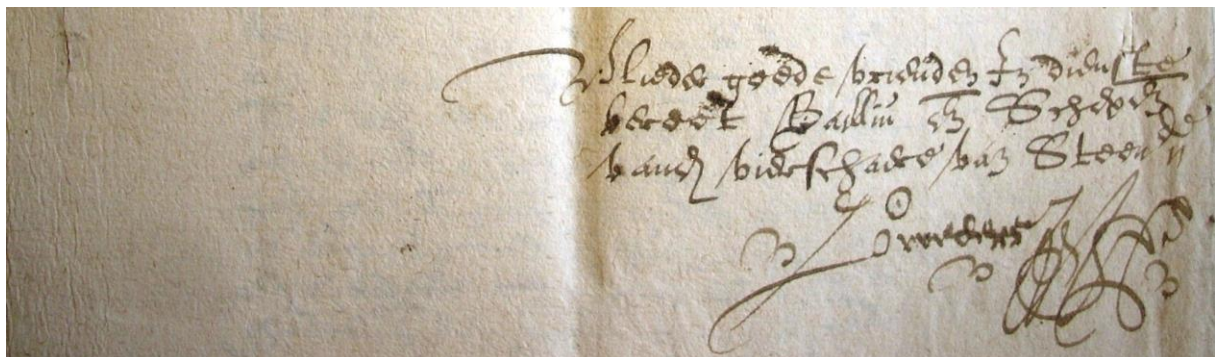
Jeghens Adriaen van Overschelde, verweerder

Op tinhouden van de intendit voor ons gheexhibeert omme te valideren zoo men bevinden zal naer rechte te behooren ende indien ulieden eenighe ander zaeken belieft daerinne wij ulieden dienst ende vrientschap zouden moghen doen, zult ons bereet vynden dat zelve te doen werden.

Eerweerde, wijse ende voorsienighe heeren verleene zijn gratie ons jonstelijck

recommanderen inde welck

te Steenvoorde desen xvde van maerte xvc iiij xx zesse

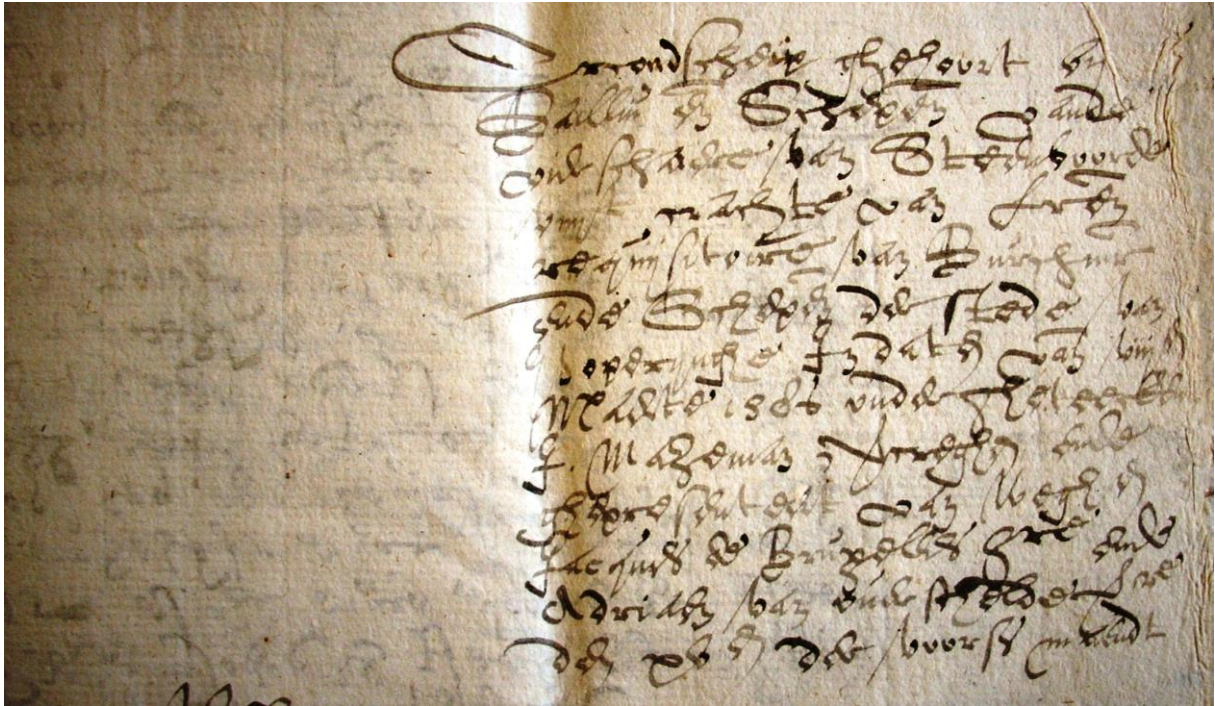
Ulieden goede vrienden in dienste bereet, bailliu ende schepenen vande vierschaere van Steenvoorde - Pieter Broeders

Oircondschip ghehoort by bailliu ende schepenen vande vierschaere van Steenvoorde
vuyt crachte van letteren requisitoire van burchmeesters ende schepenen der stede van
Poperinghe

in daten vande viijste maerte 1586 ondergheteeckent J. Mazeman,

verdreghen ende ghepresenteert van weghen **Jacques de Bruxelles**, heesscher

ende **Adriaen van Overschelde**, verwerder den xvden – 15 - der voorseide maendt.

Maye de huusvrouw van Jan Wassaert, oudt xxxvj jaeren ofte dare ontrent, nerstelick gheexamineert, deposeert bye ede, dat zij wel weit dat Jacques de Bruxelles, **Maye** de wedewe **Guillaume de Mey**, gheconsenteert heeft te wonen in zijn huus en goet ten Abeele dat wylen toebehoorde **Caerle Hondscote** ende dat hy ande zelve wedewe ghecocht heeft twee coeyen, dheene te vetten omme zijn provisie ende d'andere ande voornoemde Maye goyeren ende melcken thaeren proffyte ten respecte dat zy Maye bewaeren zoude zijn huusinghe ende alle catheilen daerinne weisende.

Deposeert voorts dat de sauvegaerde van Poperynghe dese coye afghehaelt ende wech gheleit heeft de welcke was een witte gryse.

Deposeert voorts naer huer goetdyncken dat den heescher wel beschadicht es voor tnemen ende tafhaelen vande voronoemde coeyebeeste ten advenante van vier stuuvers sdaeghs gheduerende den voornoemde tyt – hier mede slutende haerlieden depositie.

Chaerles Ley, xxxviij – 38 - jaeren oudt ofte daerontrent, landsman ende woonende in de prochie van **Oudezele**, zeght ende deposeert by eede, nerstelick gheexamineert, dat hy by ende present gheweest heeft

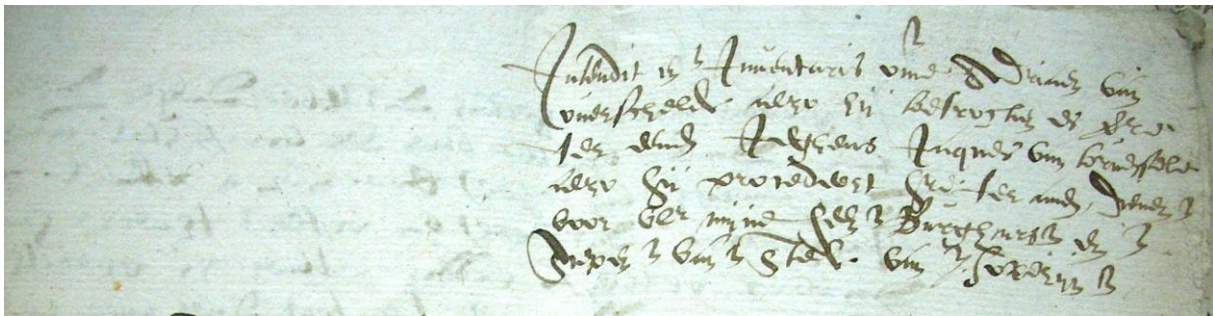
daer desen heesscher de coeyen ghecocht heeft **tSint Omaers** binden stede ende dat de zelve coeyen naer zijn goet ten Abeele ghebrocht waeren, daer af de sauvegaerde van Poperinghe de witte gryse coeye afghehaelt heeft ende dander brune gryse metten witten cachel heeft hy deposant zelve ghecocht.

Deposeert voorts dat naer zijn goeddyncken den heescher duer tafhaelen van zyn coeybeeste wel beschadicht es gheweist ten advenante van drie stuvers sdaechs.

Jacques De Hondt, oudt xxij – 23 - jaeren ofte daer ontrent, woonende tSteenvoorde, zeght ende deposeert bye ende neerstelick gheexamineert dat hy wel weet dat Jacques de Bruxelles ghecocht heeft eenen coeye ende die ghelaeten goyeren ende melcken Maye, de wedewe Hendryck Demey, ten respecte zy Maye, bewaren zoude zijn huusynghende ende catheilen daerinne weisende ten Abeele ende dat de zelve coe was een witte gryse ende dat de zelve coe by de sauvegaerde van Poperinghe afgehaelt es gheweist.

Gheleyn De Hondt, oudt xx – 20 - jaeren ofte daer ontrent wonende tSteenvoorde deposeert by eede conforme de voorgaende depositie
Aldus ghehoort.... – getekend Pieter Broeders

Ook Adriaen van Overschelde gaat nu in de aanval, en hij stelt een eigen 'intendit' op waarmee hij zijn eigen getuigen oproept.

Intendit ende inventaris omme Adriaen van Overschelde alzo hy betrocken es, verweerder ter eenen
Jeghens **Jacques de Bruessele**, alzo hy procedeert heescher ten andere dienende voor ulieder myne heeren burghmeesters ende schepenen vande stede van Poperinghe

Alvooren dient gheweten en es warachtich dat de voornoemde verweerder hem alhier betrocken vynt vande heescher omme restitutie van een koe byden verweerder met zyn complicen ghehaelt in zeker huus ten Abeele aldaer onderhouden by twee vrouwen haerlieden woonstee daer houdende en alles breeder blyckende by voorgaende ghediende.

Nu es warachtich dat naer ghediende, de zaeke vallende in advise wierden beede partyen gheadmitteert ter faicte op d'inhoudt van haerlieden voorgaende ghediende; te weten de verweerder dat de voornoemde twee vrouwen zouden verkent hebben die van Oosthende ghefavoriseert thebben met vyvers; met sverweerder overlech vande placcaten als waer by expresselick verboden es de voorseide favorisatie.

Plakkaat vande ijde februari 1580 werd bijgevoegd.

ij

Tot vulcommen van welcx believe mijne voornoemde heeren te hooren eeden ende examineren de persoonen in de marge.

(de volgende personen worden opgesomd: Pieter de Schottere, ampman; Anthone Winnebroodt)

Offzy niet wel indachtich zijn (w'ezende met de voornoemde verweerder ten huuse alwaer de voornoemde koe ghenomen was) tot verzeckertheydt vande comparitie vande zelve vrouwen omme hemlieden vande anzch te purgieren) dat deene van de zelve vrouwen zieck liggghende, kende ende zeyde de voorseide van Oosthende thaerlieder huuse dixilw gheweist hadden, alwaer zy ghesustineert hadden, ghezyn met vyvers ende anders.

Pieter deSchottere, ampman van der stede, oudt xlv jaeren of daerontrent, oirconde, gedaecht, beleet ende gheexamineerd by ende op tijde – 3de - ende iijde – 4de - artickel van verweerder intendit

Deposeert dat de maere ende renonce weisende alhier te Poperinghe, dat tgheboufte van Oosthende zoude ghesustineert hebben gheweist ten Abeele tusschen den stede ende Steenvoorde, ten huuse van twee vrouwen,

Hy deposeert met den verweerder ende andere zijne medegezellen ligghende alhier in garnisoene, daerwaerts ghegaen te zyne ende vindende daernaer een vande voorseide vrouwen zieck te bedde, leydende verweerder ende zyne confreren hier te laste, dat aldaer de voroseide van Oostende ghesustineert, waerop de zelve vrouwe wel kende datter diversche soldaten ten huuse gheweist hadden – zonder te wetene tzy van Oostende, Ypere ofte andere plaetsen waren

Ten zelve huuse was noch een kind van de oude van ix – 9 - ofte x – 10 - jaeren, dat hemlieden te kennen ghaff dat aldaer ten huuse gheweist hadden soldaten van Oostende die hun te eiten hadden gegaen in eenen bilck daerby;

Tnyet hebbende onthouden dat zelve kind zoude gekent hebben dat de voorseide Oostendenaeren zouden aldaer ten huuse ghealimenteren ofte ghesustineert hadden gheweist Ende zoo de verweerder met zijne medegezellen aldaer saiserie een witgrijze coe, en met henlieden bryngende alhier naer de stede, es binnen twee daeghen daernaer gevolcht dandere bvrouwe van Abeele, haer addresserende an den deposant ende hem vraegnede omme de restitutie vande zelve koeye, ghesaiseert ende wechghehaelt onder een ander heerlicheide, Waerop hy deposant gheandwoort heift dat de zelve coeye by den verweerder ende zijne medegezellen hadde gerenunciert gheweist, omme dat ze tzelve huuse hadde gearresteerd gheweist omme dat zij thaeren huuse was onderhoudende ende sustineerende den viand van Oosthende - expliqueerde den voorseide vrouwe: al quaeme den viand van Oosthende tonsen huuse, wy en connen dat nyet beletten – in samme vielen haerlieden woorden, zoo verre, dat indien hy oirconde, by hem ghehadt de deinaeren van de heere, dreechde haer te legghen in vanghenesse, waermede de voorseide vrouwe vertroocken es.

12 februari 1586 – Koop van een merrie - SAP 395 -
--

Maillaerd Arent kend schuldigh tzyne **Willem van Noeufville** -

present ende de kennesse accepterende –

de somme van xxiiij pond by overstellinghe van coope van een merrie -

te bethalen te Synxen eerstcommende -

payment drie pond parisis boven zyn dagh emmers xiiij daghen daernaer onbegrepen - dat niet - geen payment -

omme executie - ende hiermede es ghecasseert een cedulle van obligatie sprekende ten laste van Jooris Blicke vande ghelycken merrie -

Actum den xij februari 1586 -

Present Bamelaere ende Liebaerd -schepenen

26 februari 1586 – Sint Jorisgilde – Renten

Willem de Cuupere verbynd inden handen van

Mahieu Voed als thresorier vande **Sint Joorisgilde**

ende ten proffytte vande zelve gilde een zwart wit rugghaerden koeye metgaders alle zijne catheilen, meublen ende ghoedynghen, present ende toecomme – in verzekerdhede vande huushuere van xxxij pond parisis tsjaers – vijf jaeren lanck – ingecommen te baefmesse

laetselden vande huuse daer hy jeghenwoordelick woont inde Leverstraete – noord vande hovevande voorseide gilde – over recht

Actum den xxvj ste february 1586

Present Pieter Everaerd ende Cornelis de Schottere, schepenen

27 februari 1586 – Zelfgebakken brood in de herbergen – Resoluties – SAP 468

Gestateueert byden wet ende raed deser stede van Poperynghe,
ende verbooden wel expresselick,
conforme doude cueren ende statuen vande warrandeerders van de broode,
dat voordan gheene herberghier ofte taverniers,
hemlieden en vervoorderen broodt te backen thaerlieder huuse,
omme voort te vercoopen
haerlieder ghaften ende ghelaechnooten,
ende de zelve haerlieder ghaften gheen brood te hoogheren pruye te rekenen, dan dat gheld
inde backerien

Op de boete van iij pond telckent als de contrarie bevonden –

ten proffytte vanden ghonne dat bevindende

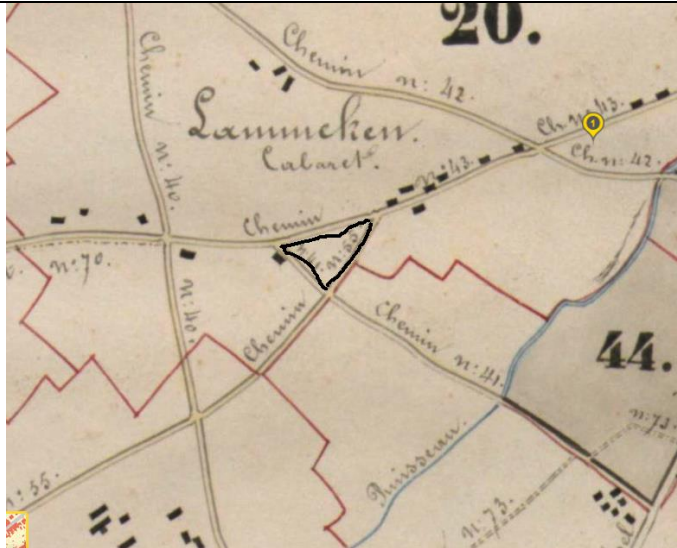
ende voorts op verbodt van herberghe ende taverne

Ter discretie van de wet

dat oock alle de brood vercoopers op de vente dat zulcke voortbrynghen met teecken ofte
merk, op de voorseide boete by officieren voorseit

Actum den xxvij in sprocle 1586 ende ghepubliceert den xxijj ste der selve maendt ende jaere

2 maart 1586 – Balie op de Werfstraat – Halmen SAP 365

Alaert Deroode heift ghecocht
jeghens **Christiaen Doom ende**
teghen Leonore zijne huusvrouw
drie ghemeten preter een lyne lants
ligghende inde **Schoudemonthouck**
den driehouck ghenaempt –
metten westhende opde
Zwylantstraetken – toosthende ande
Werfstraete baillie – de zuutzyde
langhes de **Caseldreve ende de**
Noortzyde opde Werfstraete – zuuver
goedt – omme de somme van twyntich
dobbels spaensche ducaten in spetie – te
betaelen ghereet ghelt metten halme

V schele parisis voor eenen godtspennynck – eenen Hongersche quart voor een hoofcleet

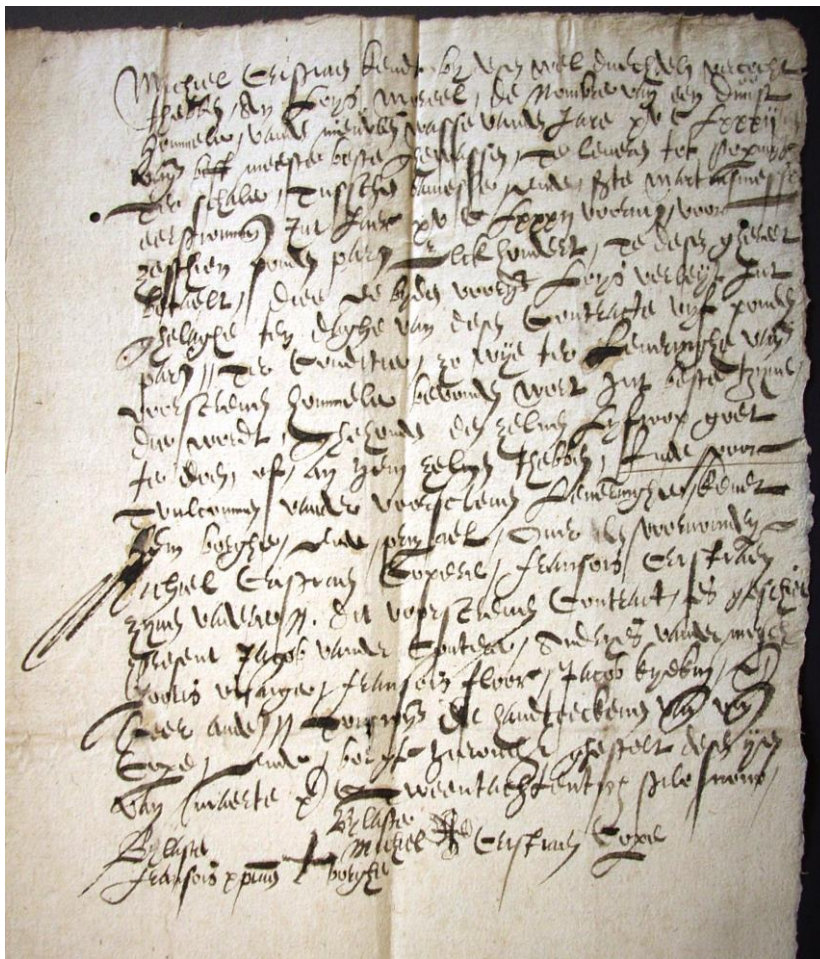
Omme de huusvrouw vanden verooper

Elleven ponden parisis te lyfcoope met laste van vier jaer pacht ten prouffyte van Mailliaert

vande Broucke expirerende te baefmesse int jaer xvc lxxxix tich volghende de cedulle dannof
wezende – alles ten laste van de blyvere

Ghehalmpt voorts over erfve den ijde marty xvc lxxxvj

*Als we het voorgaande uitzetten op de kaart van de Atlas van de Buurtwegen – opgemaakt
rond 1840 – dan kunnen we dus ook de juiste plaats bepalen van de Werfstraat-balie.*

In dit proces zit een hopcontract dat we hier volledig overnemen.

Michel Christiaen kent by desen wel duechdelic vercocht thebben an **Loys Moreel** de nombre van een duust hommel vande nieuwen wasse van den jare xvc lxxxij van de meeste beste gewassen, te leveren tot Poperinghe ter schale tusschen bamesse ende Ste. Martensmesse eerstcommende int jaer xvc lxxxij voornoemd voor de zeshien ponden parisis elck hondert, te desen ghereet betaelt, duer ende byden voorseide Loys verleyt int

ghelaghe ten daghe van desen contracte vijf ponden parisis, ten conditie, zo wye ter leveringhe vande voorschreven hommele bevonden wort int beste tzyne die wordt ghehouden den zelven lyfcoop goet te doen of an hem zelven thebben, ende voor tvulcomen vande voorschreven leveringhe, kendt hem borghe ende pryncipael over de voornoemden Michiel Christiaen, copere, Fransois Christiaen, Zynen vaderen, dit voorschreven contractes es gheschreven schepene Jaques Vander Coutere, Andryes vander Mersch, Jooris Visaige, Fransois Floor, Jacob Kyeken ende meer anderen,

toirconde de handteecken en vande copere ende borghe hieronder ghestelt desen ijde van maerte tweentachtentich – stile nove

Jacob Roelens nemt te weezeghelde van meester **Mahieu de Pape** ende **Cornelis van Bethleem** -vooghden vande kinderen van **Nicolas Melis** - present ende ten proffyte vande voorseide kinderen -

de somme van xlvij pond grooten vlaemsch verlopende xxvj pond paridis tsjzers - den peningh xvj - drie jzer lanck gheduernde - danaff teerdte jaer vallen zal den ix maerty 1587 - ende alzoo voorts –

belovende thende zelve drie jaeren oplech te doene vande voornoemde principaele penninghen ofte daervoren te stellen suffisante hypotheque - ter optie vande voochden ofte haerlieden naervolghers in vooghdie -

daerinne verbindende een behuude hofstede - erfve ende catheilen - groene ende drooghe - groot vj gemeten oft daerontrent - ter stede daer de voornoemde comparant nu ten tyde woonende es

metgaeders zyn persoon ende alle syn goed - present ende toecommende - omme executie –

blyvende in wesen ende vigueur - tverbandt met de kennesse ghedaen voor schepeen vande stede van Nieupoort den ix marty xvc lxxxijj ende zddner innovatie van diere

Actum den ix in marte xvc lxxxvj

Present Cornelis de Schottere ende Pieter Everaerd, schepen

Mahieu Baerd nemt te weezeghelde van de voornoemde vooghdien ende ten proffyte als vooren de somme van xlvij pond grooten vlaemsch - verlopen xxxvj pond parisis tsjaers - den penninck xvj - drie jaeren lanck naer coustume wanaff tjste jaer vallen ende verschynen zal den ix marty 1587 - ende alzoo voorts –

beloovende thende zelve drie jaeren oplech te doene vande voorseide xlvij pond grooten ofte daervooren te stellen goede ende suffisante hypotheque - ten contentemente ende optie als boven –

daerinne verbindende een hommellhoff - groot vyf gemeten oft daerontrent - van oosten de weduwe Jan Vogelen - van westen Sebastiaen Noret - van zuuden Pieter van Sticchele ende van noorden den schipvaerd -

metgaders zynen persoon ende alle zyn goed - present ende toecommende - omme executie -

blyvende in wesen ende cracht tverband met de kennesse by den comparant gedaen voor schepenen van Nyeuwoort by letteren vande ix de in maerte 1583 - ende zonder innovatie van diere-

Actum eodem - present deselve schepenen

Ook meester Mahieu de Pours zelf neemt een deel van het wezengeld op en stelt als borg de hofstede die hij samen met de wezen gemeen heeft.

12 maart 1586 – Koopen leveringhe van hoppe - SAP 395

Jacques de Pape kend schuldich tzyne **Jan de Schottere** - present ende accepterde – de somme van xij pond ij schele ij penninghen grooten vlaemsch -

van **coope ende leveringhe van hoppe** –

te bethaelen den xij marty lxxxvij –

daerinne verbindende een huus, erfve ende catheilen metter schure –

groot van lande een gemet ofte daerontrent - gestaen ende geleghen op **dYperstraete** - daer de voornoemde debiteur nu ten tyden woonende es -

te vooren verbonden in vij ponden grooten ten proffyte van Pieter vande Mersch - zonder breeder last - dat belovende overzulcx te garanderen -

omme executie -

Actum den xij marty xvc lxxvj -

Present Cornelis de Schottere ende Frans de Vos – schepenen

18 maart 1586 - SAP 395 - **De Leenemolen** -

Martin vande Broucke verkend in handen van Eloy Moreel - present ende tverband accepterende -
de zeylen ende toebehoirten vande Leenemuelen ende asscoot -
metgaders een bruune blaerde koeye - de persen opden grond van Alaerd de Roode ende voorts zynen persoon ende alle zyn grond -
present ende teocommende - ende dat in verzeckerthede ende contreborghte -
vande cautie by den voornoemde Moreel ghedaen ende verkent over den voornoemde Moreel ghedaen ende verkent sover den voornoemde Martin -
jegens ende ten proffite van Anthonis Courtil als facteur ende commis van de eerzaemen **Gonzalo Gomes** ter cautie vande pacht ende pays vande voorseide meulene ende toebehoirten –
doende voorts tselve verkent voor de somme van thien ponden grooten van verschooten penninghen over hem comparant an Adriaen van Overschelde -
omme by gevalle van beschadigheyd ter causie vande voorseide cautie ofte by ghebreke van betaelynghe daermede te bethaelen naer coustume -
Actum den xvijde marty 1586
Present Eeveraerdt ende Schottere - schepenen

30 maart 1586 – Reglement op de akkerschade – Resoluties B - SAP 468

Gheconsidereert, by den bailly, burghmeesters, schepenen ende raedt deser stede van Poperinghe,
d'excessive schaede ende grieff,
vallende op de vruchten vande lande duer de menichte van de beesten,
die diverssche insetenen vande stede ende cuere,
buuten ende binnen baillien jaeghen ende doen jaeghen
op de breede weeden ende ghersserien
ende willende daerjehens voorzien met behoirelick remedie ende proufve
hebben ghestatueert ende verboden,
statueren ende verbieden mids desen
wel expresselick in volcommynghen van tghewysde van halffmaerte voorleden,
dat niemand – wie hy zy – ghezeten binnen der wachte ofte daerbuuten hem en vervoordere,
te jaeghen, leeden ofte weeden, doen jaeghen, leeden ofte weeden,
eenighe ghehoornde ofte andere beesten,
te velde ende breede ghersserien buuten ofte binnen der wacht,
dan alleenelick opde gheerffven hem toebehoorende,
in pachte ghehouden ofte in andre lieden ghersserien bestaat
op de boete van xxx schele parisis van elcke beeste by daeghe bevonden ende by nachte dobbele, tapplicqueren naer dispositie van de oude cueren ende statuten vander achterschaede,
lastende een yghelick zyne ghersserien daer de beesten ghaen te stappen
te bewaren als van ouden tyden,
omme te beletten alle schaede inde voorseide vruchten,
ende daer yemandt bevinden zal eenighe beesten - luttele ofte veele, in zyne vruchten ende schaede zal moghen tot hem nemen twee mannen,
omme by hemlieden de kennesse van de zaecke te doen nemen,

die te grosseren ende verhaelen op de ghonne die de voorseide beesten toebehoiren zal naer den vutwyzen vande voorsiede oude statuten

Ordonnerende de principale officieren, dienaren van de heere, officieren van de ackerschade ende andere daertoe byden voorseide statuten gheauthoriseert, te nemen hiertoe zorgvuldich toezicht, zonder eenighe comparitie, vermaeckynghe, dissimulatie, oogluycke, ofte bedrach

Actum ter camere den **laetsten in maerte xvc lxxxvj** ende ghepubliceert ter halle den vij aprilis daernaer volghende

Vernyeut ende ghepubliceert ter halle den xxxste marty 1587

18 april 1586 – Ommestellinghen - Resoluties B – SAP 468
--

Ter verghaderinghe vander wet, raed ende notable es gheresolveert te doene ommestellinghe van twee deelen van de somme van ixv xxv – 925 - pond grooten op tghemeente naer bedryff ende staete van ghoede,

omme daermede te vinden excessive **theercosten vande soldaeten** vanden capiteyn **Jacques de Februne**, capiteyn onder tregiment vanden prince van **Egmond**,

hier hebbende ghelogeert de xij de ende xijde deser maend, (*april 1586*) beloopende ic xv – 115 - pond grooten ofte daerontrent, metghaders de theercosten van thien ponden grooten ofte daerontrent, ghedaen byde peerderuyteren van Brugghe in ougste lxxxv, - 1585 - laetende beede deel alsnoch in suspensie, omme dat te vinden by andere middelen in toecommende tyden

Actum den xvijde aprilis 1586

We nemen aan dat het hier soldaten van Otto van Egmond betreft.

23 april 1586 – Ommestellingen - Resoluties B – SAP 468

Ter verghaderynghe vanden wet, raedt ende notable es gheresolveert te poincten op tghemeente, totter somme van ic – 100 - ponden grooten, begrepen de twee deelen by de resolutie vande xvijde der jeghenwoordighen maendt

omme te vinden de costen aldaer gheroert ende de ghonne opghevallen der stede doer tlogieren van de zelve soldaten,

den xix de ende xxste deser maendt

in welcke poinctynghe oock ghetauxeert worden alle cuerbroeders vande stede absent ende afghezetenen zynde naer bedryff ende state van ghoede als vooren

Actum den xxij de aprilis 1586

Tauxateurs

Michiel Longuespee, Jacob Roelens, Joos Maerten, Gheleyn vande Clyte ende Clays Babelaere schepene

Ter vergaderinghe van burghmeesters, schepenen, raedt ende notable van de stede, gheschiet **den xviiiij july 1586**

es gheresolveert, te employeren in zaecken ende noodelicke myzen vander stede ende ghemeente de somme van l ponden grooten ofte daerontrent, ten ghoede bevinde, den tyt van zes maenden,

vut de wezepennynghen vanden kinde van **Everaerd van Nimwegen** de jonghe, voorschepene, ghelicht tYpre by **Pieter Everaerd** voorschepene,

ende thende van de zelve zes maenden van nyeuwe te raemen andere middele van restitutie

ofte behouden vande zelve penninghen, metghaders dien aenghaende te waranderen ende indempneren costeloos ende schadeloos den voornoemde **Pieter Eveaerd** vande borghschap ende verbande by hem ende zyne borghe tYpre ghedaen, naer d'vutwysen vande letteren voor de wet van Ypre ghepasseert

In dit jaar werden ook

nieuwe munten uitgegeven.

27 april 1586 – Het deellot van Hansken Metsu – SAP 321

Franchois Metsu filius Willems als vooghd van **Hansken tkind van Franchois Metsu filius Franchois**, in erfve ende catheilen hem opgecommen byder dood van zynen vadere, moedere, broeders ende zusters,

Eerst in patrimonie de zuudhelf van een behuude hofstede, groot van lande twee ghemeten oft daerontrent – metter helft van alle de groene ende droghe catheilen daerop staende inden Haghebaerthouck – aboutterende metter zuudzyde jehens tland van mijn heere vande Clyte – toosthende op de Meessenstraete – westhende d'aeldynghen van Jan Pieters, de noordzyde Francken zynen broedere

Item een ghemet zaeyland ghenaeamt **den Maeybilck** ligghende in Reninghelst, van oosten ende westen mijn heere van de Clyte, tnoordhende de voroseide hofstede

Item iij bunderen zaeyland in de Haeghebaerdhouck commende metten zuudhende opden Casselwech – doostzyde daeldynghen van Eloy de Haene – de westzyde de prochie van Reninghelt – noordhende tland vande kercke van Sint jans

Item een half ghemet l roeden hofstede inde hofstede daer Anthoine de Baene te woonen plagh – inden Edewaerdhouck – met alle de groene catheilen daerop staende – van westen daeldynghen van Maillaerd vande Slype – van oosten tland van Jaques de Bueterdrooghere ende tzuudhende op tstraetken ende es den westcant vande voroseide hofstede

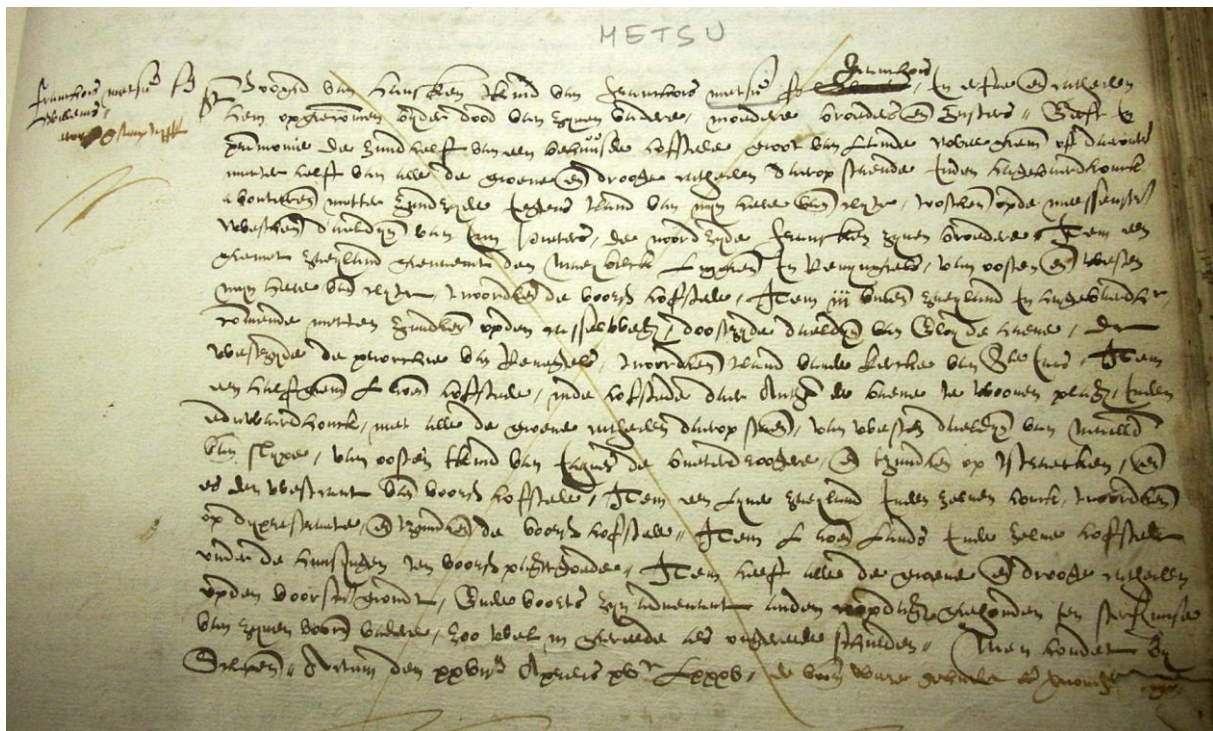
Item een lyne zaeland inden zelven houck – tnoordhende op dYperstraete ende tzuudhende de voorseide hofstede

Item l roeden lands inde zelve hofstede onder de huusinghen ten voorseide pachtgoede

Item heeft alle de groene ende drooghe catheilen opden voorseide grondt ende voorts zyn advenant anden coopdagh ghehouden ter sterfuisse van zynen voornoemde vadere – zoo wel in ghereede als ongerede schulden - men houet by schepenen

Actum den xxvij ste aprilis xvc lxxxvi

Ende de voornoemde weeze es vernoucht

10 mei 1586 - Eloy Moreel versus Mahieu Coemelck – SAP 115 - Processen – nr. 31

Heesch die dient ende overgheeft **Elooy Moreel**, heescher, ten eener zijde
Jeghens ende ten laste van **Mahieu Coemelck** als hoir ende aeldynck van **Franz Chistiaen**
ende borghe ende principael omme **Michiel Christiaen**, zijnen zone,
verweerder ter andere
dienende voor ulieden mijne heeren, burghmeesters ende schepenen van de stede van
Poperinghe

Inden eersten dient gheweten ende es warachtich dat de voornoemde heescher competeert
zeker actie ten laste van eenen **Michiel Christiaen**,
te weten restitutie van hondert t zestich ponden parisis omme ghelycke somme den
voornoemde Michiel ghefurniert thebben
voor den coop van **een duust ponden hommele** die den zelven Michiel
den heescher ghehouden was te leveren tusschen Bamesse ende St. Maertensmesse van de
besten, meest ghewassen ende van **de jaere xvc lxxxvij**,
metghaders vijff ponden parisis van verschooten ghelaeghe
alles breeder blyckende by obligatie dannaff ghewaeghende hier met ghevoucht ende
ghecotteert L.

Weet voorts te noteren dat de zelve Michiel in faulte ghebleven wezende van 't leveren van de
zelve hommele nyet jeghenstaende tontfanck vande voorseide somme,
heift de heescher gheoccassioneert den voornoemde verweerder,
alhier voor mijne voornoemde heeren te betrecken omme betaelynghe vande inhouden van de
voorseide obligatie als hoir ende aeldynck van de voorseide Franchois Christiaen, borghe
ende principael over den zelve Michiel
ende de maniant desselfs sterfhuus anghenomen hebbende
ende naer verbaele proceduren was den heescher gheordonneert zynen heesch te stellen by
memorie welcke ordonnantie hy becompt mids desen
Mids welcken maniant conclusie tendeert ten fyne

dat by ulieden heeren sententie diffinitive ende ons recht, ghewyst ende verclaerst wort dat dheescher hem van de verweerder wel ghoede cause becroont ende belaecht heeft, gheconsidereert de voornoemde maniance
Oversulcx wert de verweerder ghecondemneert inde betaelinghe van de voorseide ic lx pond parisis metghaders van de verschooten ghelaeghe ende inde costen vande vervolghen ter huerlieden biedende presentie

20 mei 1585 – Pottestraatmolen - SAP 244

Frans Schelewaerd es ghecondempneert te bethaelen **Eloy Moreel** xlvij pond grooten van de actie ende vercoop van de **Pottestraetmuelene** payment xvi pond ende daerop ghegheven – ghegroot op cedulle onder de heescher ghebleven ende costen

24 mei 1586 – Verkoop van **de Patynemaekere** – Halmen SAP 365 – Los blad

Pieter Quatghebeur

hebbende acte van condempnatie ten laste van **Mahieu de Berch**

als voochd van de kynderen van **Maillard de Waeghemaekere**

doende ter somme van xxxij pond ij schele parisis

ende nae **catheilooshet**

heift den voornoemde Pieter te coopen ghestelt

met consente van burchmeesters ende schepenen vander stede van Poperynghe

een stick zaeilant

groot vier lynen ofte daer omtrent

ghenaempt **den patynemaekere**

van oosten ende van westen de voorschreven Quatghebeur

van noorden **Jan van Pottelberghe**

ende van zuuden de **Werfstraete**

omme daer anne te verhaelen de voorschreven somme van xxxij pond ij schele parisis ende de wettelicke costen met de gonne van desen decreete

wanoff de derde ende laetste kersse ghebrant es op den xxiiijde van meye xvc lxxxvj

ende es tselve goet ghestelt byden voornoemde **Pieter Quatghebeur** op de voorschreven

xxxij pond ij schele parisis ende wettelicke costen

ende als meest biedende ende laetst verhoghere op hem ghebleven

ter presentie vanden baillius als heere

actum als boven

torconde my als wetschepen – **Gheleyn de Coninck**

Gheërft met de roede van justicie in handen van den voornoemde Pieter midts de kuere daerinne te mennem binnen xiiij daeghen op pene van nulliteyt van dese erfvinghe

Hier eerst een woordje uitleg. Het betreft hier ook een gerechtsbesluit ondertekend door Ghelein de Coninck, hier wetschepen genoemd. Deze Gheleyn de Coninck is de Poperingse dichter waar we het in het meinummer 2013 over hadden.

De kinderen van Maillard de Waeghemaekere konden de schulden bij Pieter Quatghebeur niet betalen en aangezien deze ‘catheilooshet’ waren – of dus geen catheilen of huisraad hadden – werd een stuk zaailand openbaar te koop gesteld. Na het branden van de drie kaarsen – een gebruik dat hierbij verplicht was, was de meestbiedende dezelfde schuldeiser Pieter Quatghebeur. Deze kocht dan ook het zaailand.

Dit stuk zaailand werd de ‘patynemaekere’ genoemd.

Het enige wat we qua ligging kunnen zeggen, is dat het ten zuiden van de Werfstraat lag. Dus als je van de Duinkerkestraat de Werfstraat inrijdt, lag het aan de linkerkant. Aangezien dat er geen 'hoek' vermeld wordt, mogen we aannemen dat het stuk grond 'binnen de stad' of 'binnen ballien' lag.

Wat is een 'patyne'?

*In de 'Schatkamer van de Nederlandse taal' definieert men dit als: de benaming voor een soort van schoeisel, dat in verschillende tijden een verschillende vorm had; inzonderheid een **houten schoeisel**, bestaande uit een zool die met een riem onder den voet bevestigd werd, en waarin men de kous of den schoen stak als men deze bij het gaan voor vuil of vochtigheid wilde beschermen.*

Op het schilderij van het echtpaar Arnolfini uit 1434 van Jan van Eyck zijn er 'patynen' beneden in de linkerhoek te zien.

*Een betrouwbare bron om iets meer te weten te komen over de 'patijn' is het Idioticum van **Deken De Bo**. Deze schrijft het volgende daarover:*

Patijn (wvl. Patine) kloef, holblok, houten schoeisel, fr. sabot: doch vooral een holblok die licht en fatsoenlijk gemaakt is, en meest met eene lederen riem vast boven den wrijf vanden voet.

Zeg dus niet zomaar Kloefe tegen een Pattijne.

Bij de peerdesmids is het een soort van hoefijzer.

Bij bouwlieden is het een houten blok die van afstand tot afstand in de muurplaat gemetsteld wordt en vanboven eene groef heeft waarin de scheerstijl rust als in een schoeisel.

De patijne staan of de patijne afwachten, op iemand wachte.

Patijnen, patijnde, heb gepatijnd – aan de voeten aanladen, klamperen. De sneeuw patijnt - klampt aan de voeten.

Een afgeleid is het woord: patijneriem. Dit is dan de lederen riem die vastgenageld wordt aan beide zijden van een patijne of kloef en rustende op de wrijf van den voet om den stap meer vastheid te geven.

Nog een afgeleide is : patijnevuur.

Een vuur dat men maakt met eenen hoop lemen die op een bijzodner wijze in de heerdstee geschikt zijn. Men stelt een patijn of kloef in de uitgedoofden heerd, met den hiel naar den veuster, en eene andere recht op met den top in den hiel van de eerste. Die patijnen worden dan omwonden met lange lemen en daarna met korte, overgoten en met water besproeid, opdat zij in een laai door de kave niet zouden vliegen. Dan trekt men behendig de patijnen uit, zoodat die lemen in den heerd als een oventje gemetst liggen. Eindelijk ontsteekt men dat oventje al van binnen en men legt een dikke brandstok in de voorste opening om het vuur in gang te houden, terwijl de vlam al boven uitschiet om met haar hete tng de pot te lekken waar het avondmaal in kookt.

Zulk een patijnevuur blijft lange uren branden.

Het verbaasd ons wel dat een stuk land 'de patynemaekere' genoemd wordt.

Poperinge had immers al heel vroeg een 'schoehalle' en had door de eeuwen heen steeds verschillende 'huidevetters'. We vinden dan ook geen 'klompen' vermeld in de oude inventarissen van het huisraad of bij openbare verkopeningen.

Misschien nog de volgende bedenking:

Deze houten klompen werden gemaakt uit wilgenhout. Een soort wilgen worden 'werven' of 'werfhout' genoemd. Misschien

heeft het land 'de patynemaekere' daar wel mee te maken.

4 juni 1586 – Wezengeld - SAP 395 - Renten

Cornelis Pieren nempt te weezeghelde van **Pieter Rouvroye** ende **Augustyn de Baerdemaekere** -

als voochden van de kinderen van **Pieter Melis** -

de somme van xxxviiij pnd vschele - v deniers grooten -

verlopende jaerlicx xxviiij ponden xv schele parisis naer advenante vande penninck xvj - drie jeren lanck -

naer coustume wannaff tjste jaer vallen zal den vj de april xvc lxxxvij ende alzo voorts -

belovende thende de voorseide drie jaeren oplegh te doene van de voorseide weezeghelde

ende verlopen ofte daervooren te geven suffisante hypotheque ten contentemente ende optie

vande voorseide vooghdn ofte huerlieden naercommers in vooghdie -

daerinne verbindende drie ghemeten lands ligghende inden Eeckhouck daer Karle de brune te

woonen plagh - - ghemeene in xij ghemeten met zyne huusvrauwes susters - behuust ende

behoft - erve ende catheilen - groene ende drooghe -

Item een ghemet **hoppelandt ligghende op de Werfstraete** - nu bezayt met coorne -

ghemeene in ij ghemeten xxx roeden met zyne broeders ende zustes

ende voorts zyne persoon ende alle zyn goed - present ende toecommende -

omme executie -

Actum den iiijde in wedemaent 1586 -

Present Loys Makeblyde - burchmeester - vervanghende Pieter Eeveraerd - schepen

11 juni 1586 – Ieperstraatmolen - SAP 244

De wedewe van **Pieter Vlamynck** es ghecondempneert

te bethaelen **Jan de Muelenaere** als borghe vande kinderen **Pieter Hendryck**

lix – 59 - pond parisis by slote van de rekenynghe van pachte van **dYperstraetmuelen**

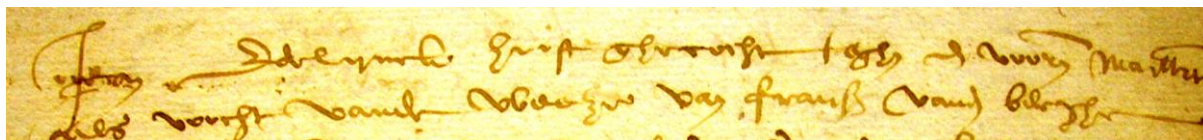
up 't bewys vande obligatie hier gecasseert, payment iijde xi pond parisis en costen.

Hieruit kunnen we afleiden dat Pieter Vlamynck, molenaar was op de Ieperstraatmolen. Jan de Muelenaere blijkt de eigenaar te zijn.

We weten echter niet of dit een 'oude' of een 'nieuwe' afrekening is, zo dat we hieruit ook niet kunnen afleiden of de Ieperstraatmolen in 1586 reeds herbouwd was.

Dit konden we ook niet opmaken uit het bericht over de Potterstraatmolen op de 20ste mei 1586.

Juli 1586 – De nieuwen meulen in de Oosthoek - SAP 365 – Halmen

Jan Edelynck

heeft ghecocht teghen de voornoeme **Maillaerd** als voocht vande weeze van **Frans vande Berghe** –

by authorisatie van de oppervooghden der stede van Ypre – blyckende by acte van de xxiiijste july 1586 onderteeckent Mersch als vooren

ter verhooghynghe naer drie hallegheboden danof ghedaen

tderde deel vande helft vande **wyntmeulen** inden **Oosthouck** ghehaempt **de nieuwen meulen** ghemeene metten cooper ende andere

mitsgaeders drie ghemet zaylant daermede gaende ghehaempt **de torinswal**

van zuiden ende oosten tlant van wylen **Pieter vander Stegghele**

van westen **Andries de Nuwelaere** ende de voornoemde Stegghele

van noorden **Jan Kiecken**

ligghende in twee partyen – dander partie es groot een ghemet streckende oost ende west van zuuden ende noorden tlant van **Chrispiaen Fobert** causa uxoris – van oosten landt van **Pieter Schaepshoof**t, mitgaders tderde deel van drien van groene ende drooghe catheylen staende upden grondt van meester Pieter vander Stechele

Omme de somme van xxij ponden grooten vlaemsch tvoorseyde ghereet ghelt met de halm – de helft van v schele te godtspenninck ende de helft van xl schele voor den disch ende de kercke van Sint jans

V pond parisis te lyfcoope ten laste van de blyvere

Ghealmpt

Deze akte gaat over 'den nieuwen meulen' in de Oosthoek. Hoogstwaarschijnlijk is dit de latere 'Steentjesmolen'. We nemen ook aan dat deze molen in 1586 terug opgebouwd is geworden en daarom deze naam kreeg.

15 juli 1586 – De schulden van Abraham Quetstrooy– Renten SAP 395

Abraham Quetstrooy kend schuldigh tzyne

Maeycken de weduwe van Maillaerd Scherrier

de somme van zes ponden twee schellinghen vj penninghen parisis reste van huushuere ende etelicke waeren te betaelen ter liefde vande voornoemde weduwe,

daerinne verbindende de groene vruchten, coorne, boonen ende erweten, staende ende groeyende op de Coutere, op een lynre lands of daerontrent, jeghens de dreve van de heere – ove recht

Actum den xvijj July 1586 – present Franchois Devos, vervanghende Nicolas Bamelaere, schepen

18 juli 1586 – SAP 395 – Renten

Abraham Questrooy kend schuldigh tzyne

Martyncken, de weduwe van Maillaerd Scherrier,

de somme van zes pond twee schele vj penninghe parisis,

reste van huushuere ende eetelicke waere, te betalen te beliefte vande voornoemde weduwe daerinne verbindende de groene vruchten, coorne, boonen ende erweten, staende ende groeyende op de Coutere, op een lyne lands oft daerontrent – jeghens de dreve vande heere – omme rechte

Avtum den xvijj de July 1586

Present Franchois Devos vervanghende Nicolas Bamelaere, schepen

Beleg van Axel
1586 -

18 juli 1586 – Pieter Everaert borg voor de stad – Resoluties – SAP 568

Ter vergaderynghe van burchmeesters, schepenen, raden ende notable van de stede gheschiet ten xvijj de July 1586

es gheresolveert te employeren in zaecken ende noodelcke mysen vande stede ende ghemeente

de somem van l – 50 - ponden grooten ofte daerontrent,

ten ghoeide bevinde, den tydt van zes maenden,

vut de weezepenninghen vande kinde van Everaerd de jonghe

ghelicht tYpere by **Pieter Everaerd** voor schepenen ende thende vande zelve zes maenden van nieuw te raemen andere middele van restitutie ofte behouden vande zelve pennnynghen, metsghaders dien anghaende te garranderen ende indempneren costeloos ende schadeloos den voornoemde Pieter Everaerd van de borghschap ende verbande by hem ende zyne borghen tYpere ghedaen naer dvut wysen vande letteren voor de wet van Yper ghepasseert.

19 juli 1586 - Joris Visaige versus Jan Vande Broucke – SAP 115 – Nummer 24

Heesch die over gheeft **Joris Visaige**
als beschaedigde boorghe over tsterfhuus van **Mailliaert Pletsy**
op ende ten laste van **Jan Vande Broucke**
als hem ghefondeert thebben hoir ende aeldynck anne 't sterfhuus van de voornoemde Mailliaert,
dienende voor ulieden, mijne heeren burghmeesters ende schepenen vanden stede van Poperinghe ter camere

Omme te vulcommen d'ordonnantie van myne voornoemde heeren by den heesscher te stellen zynen heesch schriftelick by memorie,
zo heeft den heesscher anden verweerder als hoir ende aeldynck anne tvoornoemde sterfhuus de somme van een hondert zestien ponden parisis
die den zelven heescher betaelt heeft als beschaedigde borghe over tsterfhuus vanden zelven **Mailliaert Pletsy an Pieter Floir**
Twelck den verweerder wel schuldigh es te betaelen vut redene hy hem vervoordert heeft **madelaer** te maken ten zelven sterfhuuse
als van **hommele** ende ander goet, tselve vercocht ende vertransporteert thebbene,
twelck hy gheenssins en vermochte te doene zonder als vooren te zyne hoir ende aeldynck ofte vuterlick doen toe te hebbene autoriteit van die van de wet vander heerlichede onder wien tselve sterfhuuse sorteert midts welcken den heescher concludeert ende tendeert ten fyne dat den heescher den verweerder met goeden recht ende just cause al hier betrokken heeft ende sustineert, oversulckx dat den verweerder zal ghecondempneert zyn inde voorschreven gheheeschte somme ende inde costen van den vervolghe ter executie
Biedende preufve naer style
Ghehoirt den xix ste – 19de - july 1586 – copie lx

Joris Visaiege ontkent echter dat Vande Broucke erfgenaam is van het betreffende sterfhuus.

Dat voorts den verweerder zeght naer ghehaelt thebben **ijc** – 200 - **hommele** ofte daer ontrent zal blycken van ghenoughen datter wel was ij m – 2000 - ofte meer ende daer en es niemant anders bevonden hommelt ghehaelt thebben dan alleen den verweerder -
ontkend heeft den verweerder niemant anders bevonden dezelve hommele haelende dat hy hem betreck tot recouvre zo hy te raede wert.

2 augustus 1586 – Akkerschade – SAP 468 – Resoluties
--

Gheconsidereert dy de heere ende wet deser stede de groote ende exessive schade die hy eenighe vande insetenene ghedaen ert in alderhande vruchten in misachtynghe vande cueren,

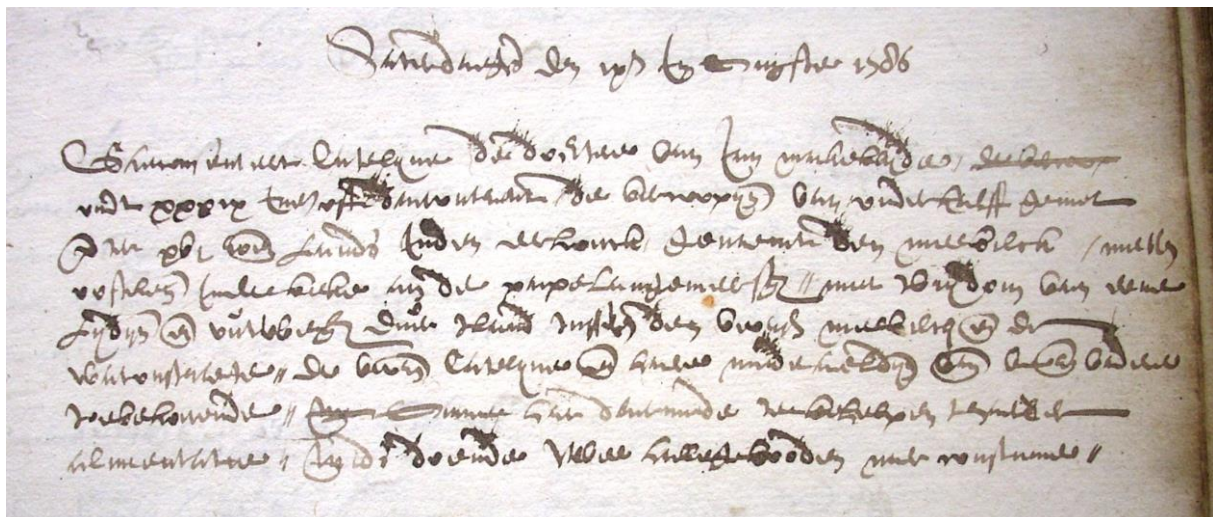
statuen, ordonnancien ende verboden, ten diversche tyden daerop ghemaect ende ghepubliceert ende de cleene ghehoirsamhede van dien, hebben iterativelick ende van nieuw verboden ende gheinterdiceert, verbieden ende interdiceren wel expresselick midts desen, alle ende een yghelicke insetene deser stede – wie dat zy – te plocken, weeren ende stelen by daeghe ofte by nachte, eenighe vruchten vut hoven ofte lochtynghe, ende byzondere te snyden, weghdraegen ende stelen eenighe erweten, cruut, havere, surcroen, gheerste, **bouckweit**, vlas ende derghelicke hemlieden niet anghaende ende andere lieden toebehoorende, op pene van vanghenesse, achterhaelt ende ghepuniert tzyne van diefte by gheesselynghe ende van buuten den lande van Vlaenderen ofte andere zware correctie, te discretie van de jage zonder eenighe dissimulatie, ooghluikinghe ofte verdrach – lastende de officieren, daernaer vanden heere, officieren vande ackerschaed ende andere te doene bezouck in alle huysen ende plaetsen daer eenighe suspitie ofte vermoeden zal vallen van tsnyden, van hauwen ende andere diefte an de voroseide vruchten, ende alsulcke personen, tzy mannen, vrouwen, knechts, meyssen ende alle andere, groot ofte cleene, wie dat zy an tsten ende legghen in stricte vanghenesse omme openbaerlick ghepuniert, ghegheeselt ende ghebannen te zyne zoo voorseit es, elcke wachte hem van hierjegghe te mesdoene, men sal dienanghaende straff, recht ende justitie doen, ende niemandt sparen
actum den ijde augusty 1586
ende ghepubliceert tzndaeghs den ijde der zelve maend
item den xde der zelve maend
item den xvj augusty 1587

8 augustus 1586 – Materialen van huizen – Resoluties – SAP 468
--

Item dat niemandt hem en vervoordere eenighe ankeren ofte andere yzerwerde, loot, veynsteren ofte andere materialen van huusen te weeren ofte Draegen vu de stede, omme dat elders te vercoopen, op pene van correctie ter discretie ende arbitrage van de wet zonder benigne dissimulatie
Actum den vijfte augusti 1586
Ende ghepubliceert den x ougst

9 augustus 1586 – Meebilck - Papelangemeersch - SAP 331

Gheconsenteert **Cathelyne** de dochter van **Jan Makeblyde**, oudt xxxix - 39 - jaeren of daerontrent, de vercoopynghe van onderhalf ghemet preter xvi roeden lands in den **Eeckhouck**, genaemt **den Meebilk**, metten oosthede in de beeke, ande **Papelangemeersch** – met vrydom van eene lidinghe ende vutwegh duer tland tusschen den voorseide Meebilcq ende de **Watoustraete** – de voornoemde Cathelyne ende haere mede aeldynghe van de voornoemde vadere, toebehoorende, omme daermede te behelpen thuerlieden alimentatie midts doende twee hallegebooden naer coustume

De oogst in het jaar 1586 – Pauwels Heindericx

In de lestvoorgaende jaren hadden de inwoonders der stadt ende der casselrie van Veurne, geplaecht geweest door menichvuldige uitroovingen, brantstichtingen, moorderien ende uutmeynende sterften, gelijk alreeds verhaelt is, maer tot desen tijdt en hadden sy sulck een ierste niet uut te staen.

De terwe goldt tot Veurne vijf en dertigh guldens de rasiere; het **sucrion** achtthien guldens ende alle andere eetelicke waren naer evenredicheyt.

Dit was een wonderlick hoogen tprys en dat toen noch in een tijdstip, dat alle bemiddelde lieden uitgeput waren. Bovendien, de vruchten der aerde waren in Veurnambacht seer gemeist, ende het regende in den ougust soo gewellich dat een groot deel granen op den acker rotten; vele menschen leefden met gesoden appelen, peeren ende andere vruchten die sy op de onbewoonde hofsteden ende boomgaerden haelden. Alle geswolten beesten wierden geëeten, als oock honden ende catten.

De boonen ende erweten die de lantlieden planten, werden door 't arme hongereich volck uut het lant gesocht om hun daer mede te versaden.

Sucrion: (suucrion), znw. Van *ofra. sucrion* (Duc.). Eene soort van gerst, zomergerst, *fra. escourgeon, écourgeon*. Vgl. schockelioen, alwaar ook *wvla. sukrioen* wordt vermeld.

De situatie zal te Poperinge niet veel verschilt hebben met de casselrie van Veurne. En dus trof men, net zoals op de 30ste maart van dit jaar, weer maatregelen om de 'akkerschade' die men hierdoor kon oplopen, tegen te gaan.

16 augustus 1586 – Akkerschade - Resoluties B – SAP 468

Gheconsidereert byden heere ende wet deser stede,
de groote ende excessive schaede die by eenighe van de insetenene ghedaen wert in alderhande vruchten in mesachtynghe vande cueren, statuten, ordonnancien en verboden, ten diverssche tyden daerop ghemaect ende ghepubliceert ende de cleene ghehoorsemheid van diere, hebben iterativelicke ende van nieuws verboden ende gheïnterdiceert, verbieden ende interdiceren wel expresselicke midts desen, allen ende een yeghelicke insetene deser stede - wie dat zy – te plocken, weeren ende stelen by daeghe ofte by nachte,

eenighe vruchten vut hoven ofte lochtynghe ende byzondere te snyden, weghdraghen ende stelen eenighe werten, cruut, havere, sucroen, gheerste, bouckweit, vlas ende derghelicke hemlieden niet anghaende
ende ander lieden toeghehoorende,
op pene van vanghenesse, achterhaelt ende ghepuniert tzyne van diefte by gheesselynghe ende ban buuten den lande van Vlaenderen,
ofte andere zware correctie, ter discretie van de juge,
zonder eenighe diffimulatie, oogheluyckinghe ofte verdrach
Lastende de officieren, dienaeren vanden heere, in allen huusen ende plaetsjes, daer eenighe suspectie ofte vermoeden zal vallen, van tsnyden van hauwen ende andere diefte van voorseide vruchten, ende alsulcke persoonen, tzy mannen, vrouwen, knechten, meysenen ende alle andere, groot ofte cleene,
wie dat zy
an te tasten ende legghen in stricte vanghenesse,
omme openbaerlick ghepuniert, ghegheesselt ende ghebannen te zyne zo voorseide es,
elcke wachte hem van hierjeghens te mesdoene,
men sal dienaenghaene straff recht ende justitie doen, ende niemandt sparen,
Actum den ijde augusti 1586
Ende ghepubliceert tsondaeghs den iijde der zelver maend
Item den xde der zelver maend
Item den xvijde augusti 1587

Item dat niemandt hem en vervoordere eenighe bricken ofte andere yserwercke, loot veynsteren ofte andere materialen van huusen te weeren ofte draeghen vut de stede, omme dat elders te vercoopen op pene van correctie ter discretie ende arbitrage vande wet zonder eenighe diffimulatie
Actum den viijde augusti 1586 ende gheplucieert den xde deser maend

Jacques Coolen kendt schuldigh tzyne **Jan van Thielt**,
present ende de kennesse metten navolghende verbande accepteerende,
de somme van ic ij schele parisis, verschoten pennynghen by de voornoemde Thielt over den
voornoemde Coolen te Dixmude, an Jan Doune van huushuere te betaelen te Paesschen
eerstcommende – emmers xiiij daeghen daernaer onbegrepen – daerinne verbindende twee
koeyen hem comparant toebehoorende, deene brune wtirughede ende dander brune – over
recht
actum den xijde september 1586
present Schottere vervanghende Bameleaere, schepen

We geven hier een stuk uit de register van de vonnissen.

Swoensdaeghs den xxij septembris xvc lxxxvi
Maillard de Ruddere, verweerder
es ghecondempneert te betaelen **Janneken de weduwe van Lambrecht vande Doene**,
heesschege,
de somme van xxxi – 31 - pond xv – 15 - schele vij deniers grooten vlaemsch,
van coope ende leveringhe van hoppe naer dutwyzen vande obligatie hiermede ghecasseert
ende van de wettelicke costen ghegroot
Clays Talewee, verweerder es ghecondempneert te betaelen **Gheleyn de Coninck**, heescher,
de somme van v pond vi schele viij deniers parisis over tderde van xvi pond parisis van
salarissen ende vacatien als procureur gheoccupeert hebbende over den xden – Ghegroot ende
kosten.
Anthoon Bernaerd es ghecondemptneert te betalen **Denys vander Doene** xvij pond parisis
over de volle betaelinghe van elff ponden grooten Vlaemsch ter cause van den eersten
payementen vanden lossinghe van eenen verbande van lxiiij pond grooten naer d'vutwyzen
van de appointementen van de xxvij november xvc lxxxv – Ghegroot ende kosten
Jacob Quaghebuer es ghecondempneert te betaelen **Franchois Ballynck** als brynger sbriefs
over **Bartholomeus Baerdemaeker** xij pnd viij schele parisis van vertheerde costen naer
vutwys vande cedulle ghecasseert – Ghegroot ende kosten.
Marie vande Keewere, weduwe van **Jan Wyts**, gheadverteerd ter halle, es ghecondempneert
te betaelen **Michiel Longuespee**, de somme van lij pond xiiij schele vj deniers parisis over
zynen salaris van de taux van de vde pennynck van tjaer 1577 by den voornoemde wylen
haeren man ontfanghen naer dvutwyzen van den billette des mentionerende – ghegroot ende
kosten

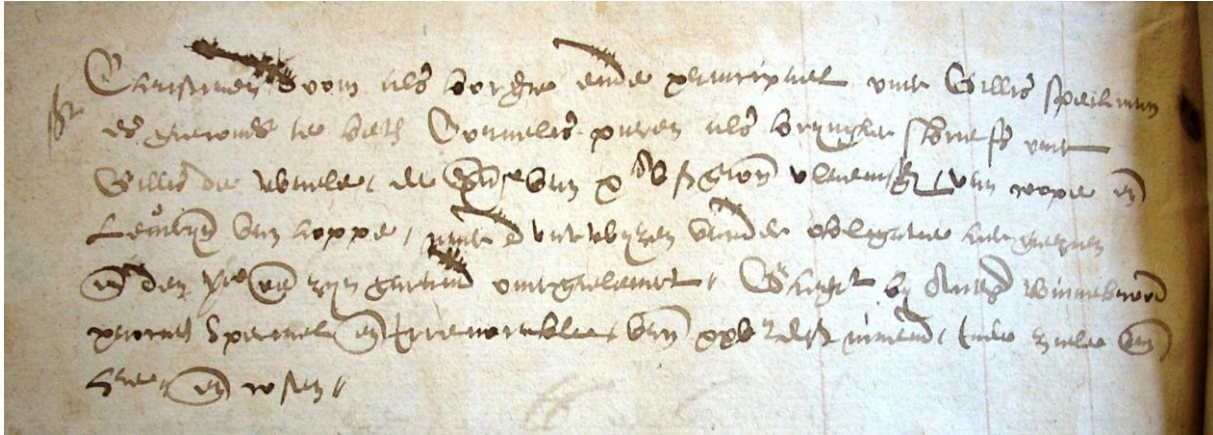
Saterdaeghs den xxvij september 1586

Anthoon Bernaerd es ghecondemptneert te betalen **Andries Pillaerd** iiij pond xv schele
grooten an yzerwerck ende aerbeyd – ghegroot ende kosten

Christiaen Doom als borghe ende principael over **Gillis Speilman** es ghecondempneert te
betaelen **Cornelis Pieren** als bryngher sbriefs overe **Gillis de Waele** de somme van xv pond
grooten vlaemsch, van coope ende leveringhe van **hoppe**, naer dvutwyzen vande obligatie
hier gezien ende den verweerder van zijn garand overgelevert, - Ghegroot by **Anthonis**

Winnebrood, procatie speciael ende irrevocable vande xxv – 25 - sten deser nemende inde zaeke vande heere ende costen

De weduwe van **Pieter de Haene** es ghecondempneert te betalen **Jan Tetin** als bryngher sbriefs over **Jan Stalin** ende **Pieter Demol** xv pond grooten naer tbewys vande cedula hier gesusseert – Ghegroot ende costen.

Willem Scherier es ghecondempneert te betalen **Jan Bollaerd** over **Bartholomeus Baerdemaker** xx pond v schele parisis van coope van eenen mantele – Ghegroot op cedulle gecasseert ende costen

Anthoon Courtyl es ghecondempneert te betalen **Jacques de Brauwere** xx pond parisis reste van coope van lande – Ghegroot op billet van rekeninghe ende costen

Mathys van Cassele als hoir ende aeldynck van **Pieter Mostaerd** es ghecondempneert te betalen de weduwe van **Mahieu de Groote** xij pond parisis van coope ende leveringhe van bieren – ghegroot up deellot hier ghezien ende costen

Gheconsenteert **Bartholomeus Liebaerd** met de roude van justicie te doen sequestreren by pandynghe ende pandynghe vander stede, de roerende ghoedynghen van **Lumyn d'Auxy**, zynen pachtere omme daarmede te betaelen den pacht vande loopende jaerschaere, van xv gemeten lands inden Hipshouck te v pond parisis 't gemet, ende de wettelicke costen, naerdien de voornoemde Liebaerd hadde verclaerst bye ede de zelve pandinghe te verzoucken vut vreesse van verlieze ende blutse van den voornoemde pachtere

Gheconsenteert den zelven **Bartholomeus** by den wet te verzoucken vut den raede van Vlaenderen vanden processe aldaer geintenteert ten synen laste by **Walrand de Lezenne** midsgaders by hem indempneerende de selve costeloos ende schaedeloos, ter cause vande costen van de zelven verzouckere van ende noye die daervooren zullen staen te geschieden Toorconde zyn handteeken.

24 september 1586 – 't college van de wet - Register SAP 245
--

Op de 24ste september 1586 begint men met een nieuwe register te Poperinge en wordt hierin ook de 'wet' van Poperinge vermeld.

Registere vande kennesse ende condempnatie van burghemeesters ende schepen der stede van Poperinghe ghefallen ter camere swoensdaeghs ende saterdaeghe

Beghinnende den xxiiij septembris 1586

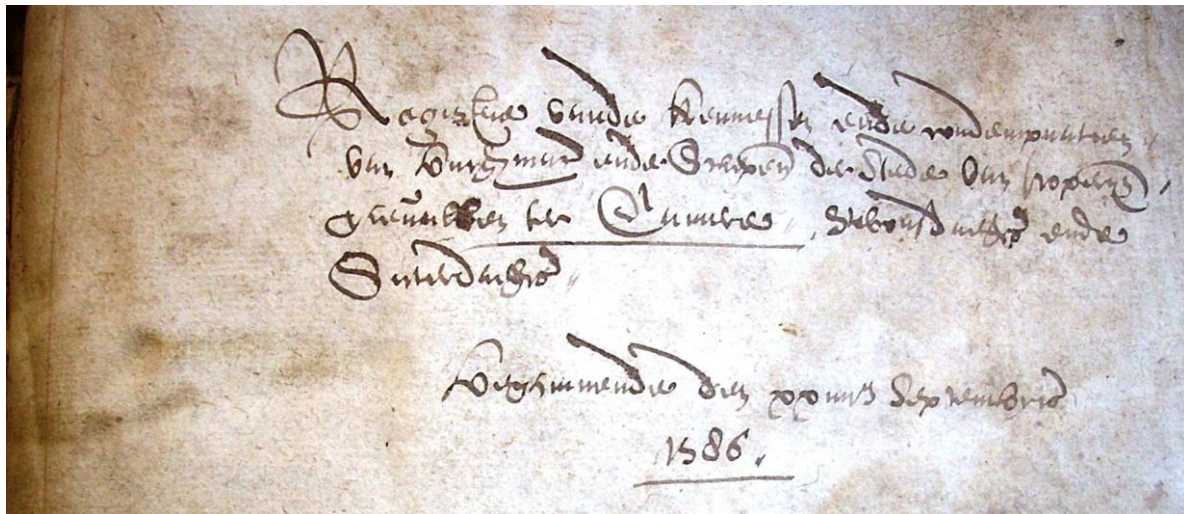
Tcollege vander wet alsdan

Burgemeester van de commune: Louwys Makeblyde

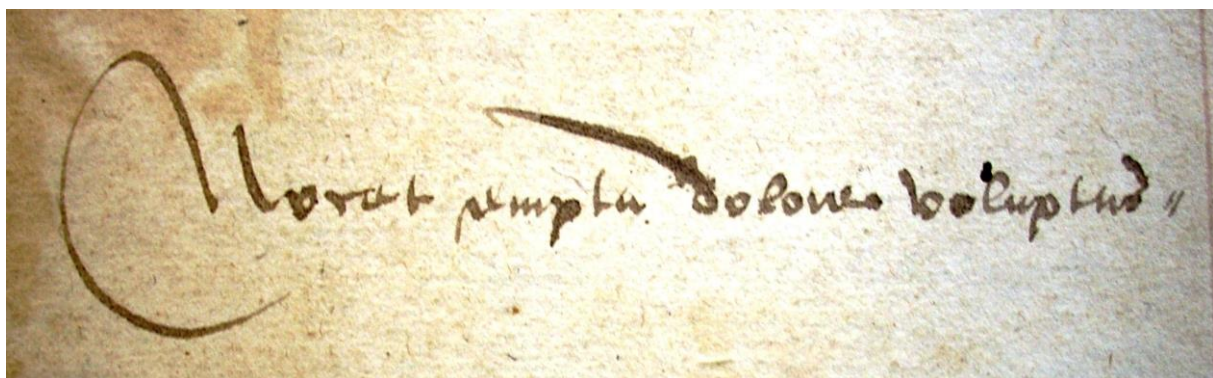
Burgemeester van de wet: Jacob Beke

Schepenen: Pieter Everaerd, Cornelis de Schottere, Mahieu van Reninghe, Pieter Rouveroye, Nicolas Bamelaere, Jan Beyens, François Devos, Jan Fobert, Bartholomeus liebaert, Eloy, Moreel

Toorconde my greffier ten zelven tyde : J. Mazeman

Augustus Sande Ruyssche ende vromdeputaer
 der Burgmeester ende Gheveende der Stede der Ropende
 Gheveende der Clunies, Gheveende ende
 Gheveende
 Beghinnende der Ropende September
 1586.

Nocat emptu. dolore voluptas

Nocat empta dolore voluptas - In nomine sanctissimus trinitatis

24 september 1586 – Hoppe – SAP 245

Maillaerd de Ruddere, verweerder,
 es ghecondempneert te betaelen **Janneken, de weduwe van Lambrecht Vander Doene**,
 heescheghe, de somme van xxxj ponden xv schele viij deniers grooten vlaemsch,
 van coope ende leveringhe van hoppe naer dvutwyzen vande obligatie hiermede ghecasseert
 ende omme de wettelicke kosten – ghegroot.
Clays Taluwe, verweerder es ghecondempneert te betaelen **Gheleyn de Conynck**, heescher
 de somme van v pond vj schele viij deniers parisis over tderde van xvj pond parisis van
 salarissen ende vacatien als procureur gheoccupeert hebbende over de verweerder – ghegroot
 ende kosten.

25 september 1586 – Boekweit verkocht te pandenmarkt – SAP 395 – Renten

Augustyn de Baerdemaekere in persone voor onderchreven heeren schepenen,
 stelde wettelick zeker ende borghe met den persoon van **Baertholomeus Liebaerd**,

present, voor de lichtighe van een paertie bouckwiet,
 groeyende ende staende op den ackere,
 vercocht ten pandenmarte ten instantie van Sebastiaen Noret
 om xliij ponden parisis –
 de voorseide partie van vruchte groot vij ghemet ofte daerontrent inden Peselhouck –
 welck bouckwiet de voornoemde comparant by officie verboden te weeren van de grond ende
 daeghynghe gheopposeert by de voornoemde Sebastiaen met assignatie van ghehoir voor
 justicie dysdaegh den laetsten deser maend
 actum den xxvste septembris xvc lxxxvj
 present Nicolas Bamelaere ende Jan Fobert, schepenen

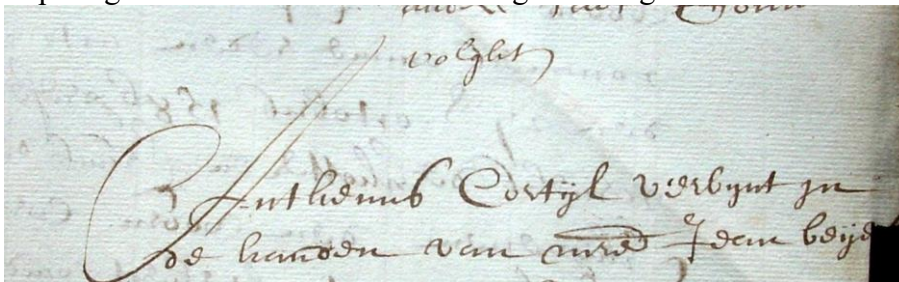
17 oktober 1586 – 2 Merries - SAP 395 - Renten

Ameel Geulx verbind inde handen van Cornelis de Schottere -

present ende 'tverband accepteerende - twee merrien - deene cauwede met een witte blisse -
 ende dandere brune - hem comparant toebehoirende - metgaders twee roo koeyen -
 ende dat in verzekeerthede van de somme van xvij ponden grooten vlaemsch - waervooren
 de voornoemde Cornelis hem verkent heeft borghe - omme de comparant jeghens
 Gabriel van Thune als vooghd vande kinde van Jaques Wydood van weeghene by cedulle -
 dannaff weezende -
 omme executie -
 Actum den xvij de octobris xvc lxxxvj -
 Present Nicolas Namelaere vervanghende Jan de Vos, schepen

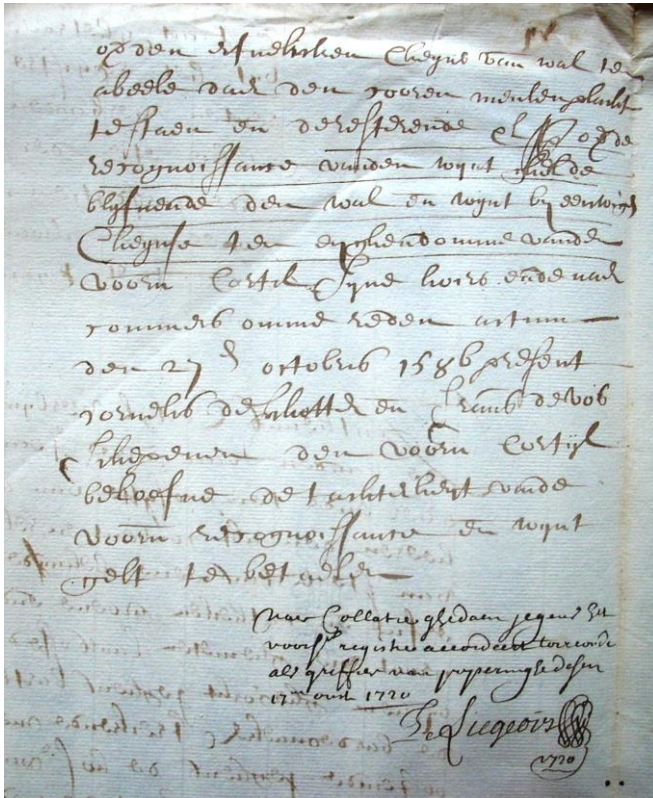
27 oktober 1586 – **Abelemolen** – Proces SAP 210

Extract uyt het registre van renten verbanden weeseghelde etc der stede ende jurisdictie van
 Poperinghe alwaer onder andere staet 'tgonne volght:

Antheunis Cortyl verbynt in de handen van meester **Jean Beyen**

over ende ten proffytte van myn heeren den abt, convent ende religeusen van Ste. Bertins
 eene behuysde hofstede, erfve ende catheilen – groene ende drooghe –
 groot vier ghemeten lants ofte daerontrent by hem ghecocht jeghens **Bartholomeus de
 Bardemaeker**, streckende met de oostende jeghens de hofstede van **Jacob Christiaen** – de
 suytzyde op de dreve te vooren belast met derthien schelle ses deniers parisis tjaers de heere
 ende dat voor erfvelicke zeker ende hypotesque vande somme van vyf ponden parisis sjaers -
 den penninck 16 -

Op den erfvelicken **cheyns vande walen Abeele** daer den coorenmeulen placht te staen ende de resterende xl parisis op de recognoissance van den wyntghelde **blyfvende den wal ende wynt** by eeuwigen cheynse ten eyghendomme vande coornoemde Cortil syne hoirs ende naercommers omme reden

Actum den 27ste octobris 1586
Present Cornelis de schotter ende Frans Devos – schepenen

Den voornoemde Cortyl beloofve de tachterheyt vande voornoemde recognoissance ende wyntghelt te betaelen

Naer collatie ghedaen jegens de voorseyde regisre accordeert – torconde als greffier van Poperynghe desen 17de april 1720 – Leliegeois

20 november 1586 – De

Potterstraatmolen – Renten 395

Jacob Beke heeft ghecocht

jeghens **Anthonis Bernaerd ende Jossyne** zijne wettelicke gezelnede een erfvelicke losrente van zeven ponden grooten tsjaers vlaemsscher munte – de pennynck zestheine –

voor de somme van hondert twaelf gelycke ponden, wannaff hemlieden de voornoemde Anthonis ende zijn wyff verkent hebben vernoucht ende van de voornoemde Jacob Beke ten vullen betaelt, -

vallende teerste jaer den xxste novembris 1587 ende also voortds totter lossynghe te deelene ten twee paymenten, verkent de helft naer zulcken gelden ende daerinne verbindende eene windmuelene metten walle daerondere met allen de toebhoorten –

ghenaempt **de Potterstraetmeulen** –

metgaders het hofstedeken daernevens liggende –

groot een lyne lande ofte daerontrent – zuuver ende onbelast – gereserveert sheeren windrecht van iij pond parisis tsjaers – innynghen van gelde naer coustume

Actum den xxste november 1586

Ter presentie ende kennesse van Mahieu van Renynghe, Pieter Rouvroye, Jan Fobert ende Eloy Moreel, vervanghende Pieter Everaerd, schepenen

21 november 1586 – Geld geleend - SAP 395

Gillis de Zaeghere kent schuldich tzyne Mahieu van Reninghe

de somme van twintigh ponden grooten vlaemsch van geleenden gelde -

omme by den voornoemde Gillis te nooten ende belegghen den pacht jegens den voornoemde Mahieu gehuert -

te betaelen met dvutwysen van pachtbrieff vande xvde in maerte xvc lxxxv –

daerinne verbindende zes koeyen ende een peerd hem comparant toebehoorende
ende nu ten tyde onder hem gehouden ende voorts zynen persoon ende alle zyn goede -
present ende toecommende
Omme by gebreke van betaelinghe duer tvoorseide verband voerts in verzeckerthede vande
jaerlidsche betaelynghe van zyner voroseide pacht
Actum den xxdj ste november 1586 -
Present Hendrick de Vos vervanghende Nicolas Baemelaere – schepen

24 november 1586 – Gevangen te Oostende - SAP 395 - Renten
--

Pieter Thoris - ter cause van syne huusvrauwe joncvrauwe **Geneveyfve Loodicx - weduwe an Lammens de Groote** -
Andries de Buckere als vooghd van Hansken ende Daenereysneken - de kidneren van joos Denys -
metgaders den zelven Andries als bystaende man van **Baerbele dhuusvrawue van Jaques Denys** - nu ten tyde gevanghene van die vn Oostende -
als hoirs ende aeldynghen van de voornoemde wylen Jacob loodyck ende van zyne huusvrauwe -
belooven te garanderen end costeloos te indempneeren den eerzamen **Aernoult Ryckeaerdt van zulcke borghschap als de zelve Ryckewaert** over hemlieden verkent heeft jeghens **Jaques de Carne** - commis van **meester Jan vande Vyvere ontfanghere van de confiscation des conincks** geduchte heere –
daerinne vebindende zulcke sucessie van goede als de voornoemde comparanten aeldinghen gheproffiteert ende gedeelt hebben vande voornoemde wylen Jacob Loodyck ende zyne huusvrauwe ghelegen binnen de cuere ende daer buuten
omme executie -
Actum den xxiiij novembris 1586 -
Present Makeblyde burghmeester vervangende Pieter Eeveraerd schepenen

28 november 1586 – Onderhoudenesse door zuster Mayken vande Vallee - SAP 395 - Renten

Jan Marcelis filius Andries comparerende in persone voor onderscreven schepenen kende schuldigh tzyne **zuster Mayken vande Vallee** -
de somme van zes ponden thien schele grooten vlaemsch van onderhoudenesse ende alimentatien van een kinde -
de zelve schuld overstellende de voornoemde zuster Maeyken te ontfanghen van **Mathys van Cassele** - medecomparant
ende d'overstellinghe advoueerende - by hem te betaelene aende voornoemde religieuse thende presente accoerde ende acceptatie -
deen half te Kersmesse ende dander helft te Paesschen - beeden eerstcommende -
daerinne verbindende drie bedden ghestoffert - een garderobe - een buffet - twee ghetauwen -
meghades thuus ende erfve by desen debiteur jegensde voornoemde Jan Marcelis gecocht ende waer vut desen schuld gesprooten es -
daertoe zynen persoon ende generalick alle zyn goed - present ende toecomende -
tvoorseide huus ende erfve te voeren met haeren huuse daer hy debiteur nu woont –
gelast in xxiiij pond grooten ten proffyte van zyne behuwede kinderen – de weezen van Bouldwyn Parent -
omme executie -
Actum den xxviiij november 1586 -
Present Nicolas Baemelaere ende Bartholomeus Liebaerd, schepenen

Intendit met verclaers van heessche omme **Maillaert de Puudt**, heescher ter eenen jeghens **Jan Ghyzelbrecht**, verweerder, ter andere, dienende voor ulieden mijne heeren burchmeesters ende schepenen van de stede van Popringhe.

Alvooren es warachtich dat dhuusvrouwe van de voornoemde heescher ghehuert es gheweest ten huuse van den verweerder den tyt van een half jaer voir **dienstmaerte**,
beghinnde haeren dienst ten oughst xvc lxxxij – 1582 - voor de somme van xvij pond parisis
omme betaelinghe van welcke xvij pond parisis den heescher naer hy tzelve den verweerder int vriendelick ten diverschen stonden ghevraecht heeft
eyndelynghe hem alhier voor mijn voornoemde heeren betrocken heift
ende naer verbale procedure was dheesscher gheadmitteert ter saecke op dat sheescher huusvrouwe met hem zoude als vooren ghewoont ende dienst ghedaen hebben
tot vulcommen van welcx believen mijne heeren te hooren, eeden ende examinereren toirconde in marge (*Mahieu Voedt, bailliu*)
off hij nyet wel en weet ende in ghoede memorie heift dat ten voornoemde oughst lxxxij – 1582 - sheeschers huusvrouwe ten dienste gheweist heift vande voornoemde verweerder; winnende voor haere stonde xvij – 18 - pond parisis –
de welcke ghenomen **de pillaigne** der voorseide stede meer dan twee maenden metter verweerder was ende hem dienende tzelve wetende als metter verweerder huus ghehouden hebbende eenen langhen tyt
tot dienende ten huuse van eenen **Clays d'Anneken**
alwaer de zelve sheeschers huusvrouwe hemlieden was dienende metghaders breedters hy dannaff soude moghen weten.

De heescher secht den verweerder in deelynghe van de eede
off zyne huusvrouwe wezende tsheeschers dienste
nyet ghesalveert ende niet haer gheleet ende bewaert heeft in ende naer de pillaigne zijn kynt, tzelve salveerende ende met haer leedende **naer de stede van Ypre ende voorts tot Dixmuude** als waer zy hem tzelve kynt was overghevende –
metghaders off zy den zelven verweerder ende huusvrouw niet ghevolcht heift binnen den stede van **Nyeupoort** alwaer zy hem van dienst doende, specialick zijne woonste aldaer houdende ende aldaer zieck te bedde ligghende.

Mids welcke concludeerende, tendeert ten fyne dat ulieden heeren sententie diffinitive ende onder recht ghehouden preuve ghewyst ende verclaerst wort dat dheesscher met ghoeden causen van de verweerder bethoont ende beclaecht heift
gheconcidereert den voorseide dienst anden verweerder ghedaen,
dienvolghende wert den verweerder ghecondempneert inde betaelinghe van de voornoemde xvij – 18 - pond parisis ende inde costen van de vervolghende ter tauxatie
Emmers alles ende vuterlick ter discretie van mijne voornoemde heeren, biedende sheeschers huusvrouwe in ende up als haeren eedt in conformatie met imploratie.

Mahieu Voedt, bailliu deser stede
29ste november 1586 – oudt xxxviii jaeren

Gheconsenteert d'aeldynghen van **Sander Floor**, de vercoopinghe van twee ghemeten lands achtergelaten by de voornoemde Sanders, ligghende int **Bystierveld** om daarmede te betaelen Sebastiaen Noret, de kosten van den deele van de sterfhuuse van de voornoemde Sanders midts doende danoff hallegeboden naer coustume.

De Bo schrijft over 'BIJSTIER' het volgende:

Wvl. BI-STIER of BIJS-TIER, zie IJ), adj. Klemt. op bij.

Van geld en goed beroofd, arm, behoeftig. Hij is bijstier. Hij heeft zoo veel tegenspoed gehad, dat hij bijstier geworden is. Zich bijstier drinken (alles verteren in den drank en arm worden).

Een bijstiere boer (omtrent arm). Gij en zult daerom noch te rijker noch te bijstierder zijn.

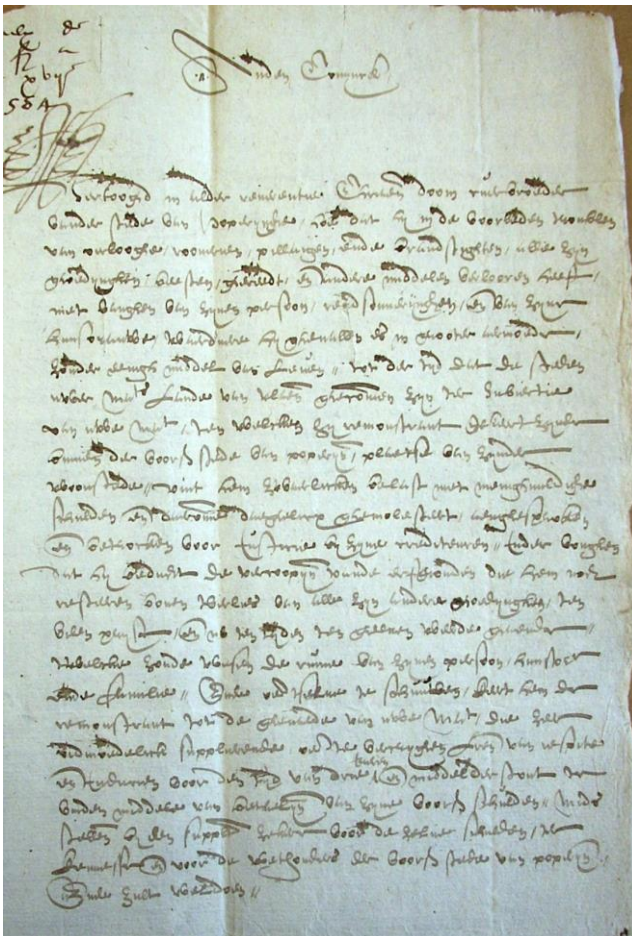
'Als wy dat (land) nbiet cultiveren en moghen noch oock oorbooren, wy werde aerne ende bystier.' (Z. v. Male.)

'Die groote verachterhede van alle die steden die nu gheel aerne ende bystier gheworen waren.' (N. Despars.)

'Zommighe hieten ketelgheesten wiens professie was in groote maeltyden, daer mede dat zy elck ander bystier maecten.' (J. Vande Velde)

'Want anderssins de voorseyde vulres tacchter zouden moeten ghaen ende hendelike bystier worden.' (Cueren van den vullers van Brugge)

Maer dees bouve brynghet al ter ruwyne

Ick werde bystier

'Ed. De Dene)

Twee lichten en een vier maekt een rijk man (of eenen boer) bystier, gebrek aan spaarzaamheid verarmt.

Iemand bijstier maken in het spel, hem al zijn geld afspelen, hem rut spelen, bles maken. Ik heb met hem gekaart tot dat hij bijstier was.

Het zal rijk of bijstier zijn, zegt men even als 't zal maal of mantel zijn, wanneer men iets onderneemt waar onze fortuin of onze ondergang uit volgen moet.

BIJSTIERVELD, Zoo heet in 't

Poperingsche hier en daar een stuk land dat mager en weinig vruchtbaar is. Hij bouwt een huis op zijn bijsterveld.

17 december 1586 - Christiaen Doom schrijft naar de koning – SAP 115
Processen nr. 45

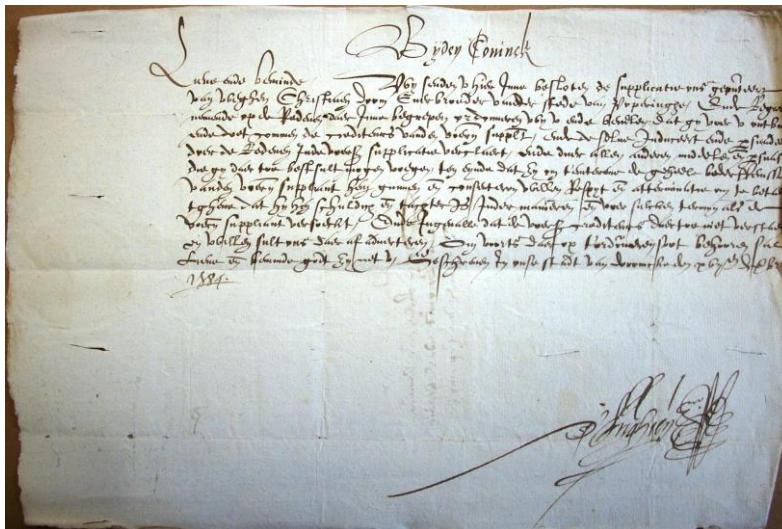
Aenden conynck

Vetoogd in alder reverentie, **Christiaen Doom**,

cuerbroeder vander stede van Poperinghe,

hoe dat hy in de voorleden troublen van oorloghe, rooverien, pillaignen ende brandstichten alle zyn ghoedyngghen, beesten, ghereet en andere middelen verlooren heeft met vanghen van zynen persoon, rendsonneryngghen (?) ende van zyn huusvrouw, waerduere hy ghevalen es

in groote aermoede zonder eenigh middel van leven, tot den tyd dat de jaeren uwer majesteits lande van Vlaenderen ghecommen zyn ter subjecte van uwe majesteit, ter welcken hy remonstrant gekeert zijnde binnen de voorseide stede van Poperinghe, plaetse van zijnder woonstede, vint hem zo vaerlicken belast met menichvuldighe schulden ende daeromme daeghelicx ghemolesteert, anghesproken ende betrocken voor justicie bij zijne crediteuren inder voughen dat hy beducht de vercoopynghe vande erfgronden die hemn och resteeren boven tverlies van alle zijn andere ghoedynghe ten...

Ende nu ten tyden ten geenem weede gaende welcken zoude wesen de ruïne van zijnen persoon, huusvrouwe ende familie ende ommetselve te schuwen, keert hem de remonstrant tot de ghenae de van uwe majesteit, die zelve oidmodelick supplierende omme te vercryghen letteren van respite en tinducien voor den tijd van drie jaeren ende middelderstont te vinden middele van betaelinghe van zijne voorseide schulden, te

kennen ende voor de wethouders der voorseide stede van Poperinghe ende zult wel doen.

Byden coninck

Lieve ende beminde

Wij senden u hier inne besloten de supplicatie ons ghepresenteert van weghen **Christiaen Doom**, cuerbroeder vanden stede van Poperinghe

ende regard nemende op de redenen daer inne begrepen, ordonneeren wij u ende bevelen, dat gij voer u ontbiet ende doet commen

de crediteurs vanden voornoemde suppliant ende de selve induceert ende persuadeert

doer de redenen inde voorseyde supplicatie verclaert ende duer allen andere middelen ende persuasien

die gij daer toe best sult mogen volgen

ten eynde dat zij om t'enteren de gheheele

bederffenesse vanden voornoemde suppliant

hem gunnen ende consenteren willen

respyt ende attenuatie

om te betaelen tghene dat hy hen schuldich ende tachter is

inder manieren ende over sulcken termijn als de

voornoemde crediteurs daer toe niet verstaen en willen,

sult ons daer af adverteren om voorts daerop

t'ordonneren, soo't behooren sal

Lieve ende beminde, Godt zij met U

Gechreven in onse stadt van

Xvijde xbre 1584

Chrsitiaen Doom kend schuldich tzyne Cornelis van Bethleem ende Jan ...
de presente vooghdn van de kinderen van Clays Melis -
de somme van veertien ponden grooten vlaemsch weezegel - toebehoirende de voorseide
kinderen te bethaelen te Paesschen eerstcommende –
daerinne verbindende een behuude hofstede erfve ende catheilen - groene ende drooghe -
daer eertyds Max Baerd by pachte gewoont heeft inde Haghebaerdhouck -
groot van lande xxj gemten ofte daerontrent - onbelast goed -
geresereert sheeren grondrente
ende een gemet gelast in evenerente den zelven heere -
omme executie -
Actum den xix decembris 1586 -
Present Rouvroye ende Fobert - schepenen

De voornoemde Christiaen kend schuldich tzyne Pieter Rouvroye ende Augustyn de
Baerdemakere voochden vande kinderen van Pieter Melis -
liij ponden grooten weezeghelde –
competeeerende de voornoemde kinderen -
te bethaelen te paesschen eerstcommende –
daerinne verbindende de voorseide partie van gronde - tzelve verband als vooren sorteerende
zyn effect
Item twee gemeten hommelhoff ligghende op de Werffstraete mette keete ende catheilen
daerop staende - streckende vande voorseide straete tot derfve van Pieter Makeblyde - de
noordzyde tland vande weduwe Jan de Haene -
ende de zuutzyde tland van Cornelis de Schottere –
zuuer ende onbelast gheresereert sheeren grondrente -
Actum eodem
Present Fobert vervanghende Baemelare – schepenen

22 december 1586 – Brouwer Keerne – SAP 395 – Renten
--

Maillaert Bekaert kend schuldich tzyne Franchois Keerne brauwere –
present ende de kennesse accepteerende -
de somme van xij pond grooten vlaemsh van coope ende leverynghe van biere -
te bethaelen ten ougst 1587 - emmers te bamese daernaer onbegrepen -
daerinne verbindnede drie roen hem debiteur toebehoorende metgaders vier lynnyn zaylands
inden Wipperhouck metgaders tgroene coorne daerop groeyende -
omme executie -
Actum den xxij decembris 1586 -
Present N. Baemlaere vervanghende J. Fobert - schepenen